



המשכיל

maskil

■ Z obsahu

Odповědi na nejrozšířenější mýty
o progresivním judaismu8

Nemáte nás rádi,
bude vás to bolet10

Důležité informace
o restitučním řízení14

■ Krátce

Některým může náboženská různorodost progresivních židů sugerovat myšlenku, že si každý vybere jen to, co se mu líbí a vytvoří si svůj vlastní, libovolný mix. Skutečnost je ovšem taková, že uznáním náboženské různosti sjednocujeme ty židy, kteří se cítí dobře právě tehdy, pokud mohou své židovství prožívat a projevat rozmanitými způsoby a pro které pluralismus a rovnost všech lidí představují důležité náboženské hodnoty.

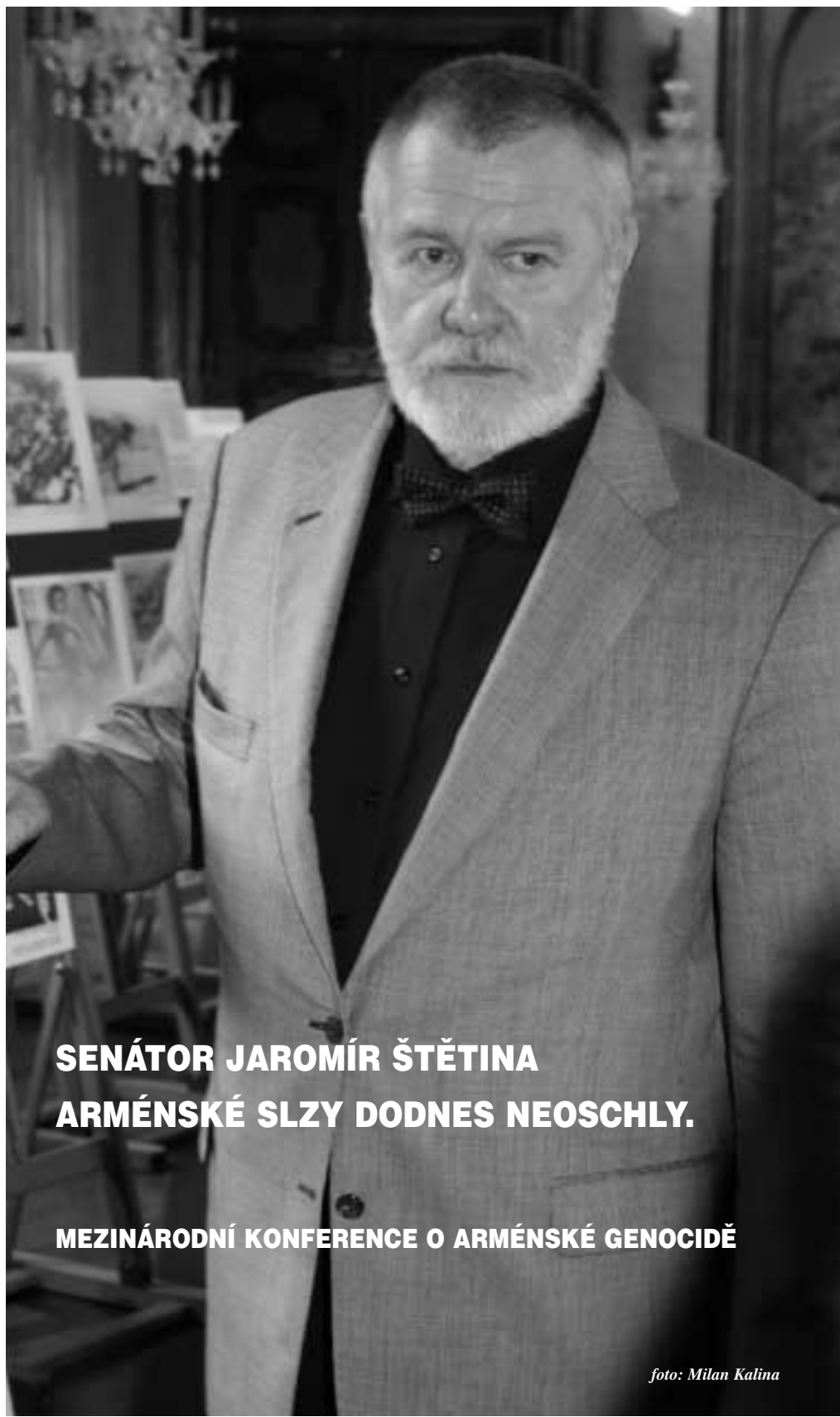
Rabín Fred MORGAN

Na první pohled jsou hořící auta francouzských předměstí jiným světem, než v jakém žijeme v Čechách. Je ale dobré nezapomínat, že soudržnost společnosti není dána automaticky jednou provždy.

PhDr. Petr JANÝŠKA

Tím se ovšem Jirka vyhoupl na jeden z nejvyšších stupínků hierarchie ve třídě: brali jsme ho všude s sebou jako raritu, vzácného plnokrevníka, kterému náleží veškerá péče i ochrana, a Jirka růžověl tichým štěstím

Ivan VÁVRA



**SENÁTOR JAROMÍR ŠTĚTINA
ARMÉNSKÉ SLZY DODNES NEOSCHLY.**

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O ARMÉNSKÉ GENOCIDĚ

LAG BE-OMER A NAŠI UČENCI

V úterý, 18. ijaru (16. května), budeme slavit *Lag be-omer*. Tento den je výjimečným dnem v období od druhého dne Pesachu do svátku Šavuot, které nazýváme *sfirat ha-omer* (Lv 23,9-13 a 15-16). Toto období se vyznačuje některými omezeními a zvyky spojenými se smutkem.



Vlastnoruční rukopis rozkazu Šimona Bar Kochby pro Jehošuu Gilgula, nalezený v Judské poušti roku 1951.

Muži se nestřihají a neholí, nekonají se svatby, neoblékají si nové šaty a není vhodné se účastnit veřejných oslav. Pokud se koná oslava bar/bat micva, která připadne na některý ze dnů *sfirat ha-omer*, pořádá se méně okázale, s menším veselím a bez doprovodu hudebních nástrojů.

Proč jsou dny *sfirat ha-omer* považovány za smuteční? Odpověď nalezneme v talmudickém traktátu *Jevamot 62b*, kde se píše, že rabi Akiba měl dvanáct tisíc párů žáků, kteří během krátkého období ve *sfirat ha-omer* zemřeli na následky jakési epidemie. 18. ijaru, o *Lag be-omer*, přestali Akibovi žáci umírat. Talmud vidí v jejich smrti trest za to, že si navzájem neprojevovali patřičnou úctu – *mi pnej še lo nahagu kavod ze la ze*. Rozumu se přičí považovat jejich smrt za Boží trest, který je měl stihnout za to, že se k sobě navzájem chovali nekorektně. Podobně tak soudil i rav Šerira Gaon, který byl od roku 968 až do své smrti, roku 1006, představeným ješivy v babylónské Pumbeditě. Šerira Gaon píše ve svém dopisu, že se jednalo o *šmada*, tedy buď o násilnou smrt v boji proti Římanům nebo o popravy Akibových žáků, které nařídil sám císař.

Roku 132 o.l. se rabi Akiba spolu s celou tehdejší duchovní elitou postavil na stranu povstalců a jejich velitele, Šimona bar Kochby. Nejen to, on se stal duchovním vůdcem Bar Kochbova protirímského povstání. Tato revolta pro něj znamenala počátek úplného osvobození – *geula*

šlema židovského národa a jeho země. Povstání překvapilo Římany tak, že v jeho první fázi nebyli s to se vypořádat s početně menší a mnohem hůř vyzbrojenou povstaleckou armádou. Bar Kochbovy vojenské úspěchy měly velký vliv na Akibovo chápání přítomnosti a formovaly i jeho vizi blízké

budoucnosti. Svědčí o tom i Jeruzalémský Talmud, Taanit 4:68, kde se píše, že když rabi Akiba uviděl Bar Kozibu, pravil: „To je král spasitel – *ze melech ha-mašiach*.“ Z Akibových slov jasně vidíme, jaká byla v oné době představa o mesiášovi. Spasitelem byl ten, který zlomí římské jařmo na šíji židovského lidu. Rabi Akiba cítil, že opravdové osvobození – *geula šlema* je na dosah ruky, že je otázkou bezprostřední budoucnosti. Mišna-Pesachim 10:6, jejíž část je zakomponována do pesachové hagady, svědčí o Akibově naději, když pronesl: „Podobně nám, Hospodine, Bože náš a Bože našich otců, dej dosáhnout jiných svátečních dnů a svátků, k míru jenž nám přichází vstříc, v radosti z obnovy Tvého města a v potěšení v Tvé bohoslužbě a budeme tam jíst z obětí obyčejných a pesachových.“ Hle, jak se pohledy různily. Císař Hadrian vydal příkaz přebudovat Jeruzalém na čistě římské pohanské město Aelia Capitolina, což bylo též jednou z příčin vypuknutí Bar Kochbova povstání. Naproti tomu, rabi Akiba vidí v nedaleké budoucnosti opět vystavěný Chrám s každodenními a pesachovými oběťmi. Poté, kdy v jedné z posledních bitev padl Bar

Kochba a povstání bylo rozdraceno, rabi Akiba přiznal, že se mýlil, když ho považoval za mesiáše. Římané se však nespokojili s vojenským vítězstvím, ale ještě tři roky, až do smrti císaře Hadriana, krutě pronásledovali všechny bývalé účastníky povstání, včetně tisíců žáků rabi Akiby. Rabi Akiba však i po porážce povstání pokračoval ve výuce Tóry, což z hlediska Římanů bylo hrdelním zločinem. Rabi Akiba byl dopaden, odveden do vězení v Caesareji a potom tam krutě popraven. O posledních okamžicích tohoto velikána Tóry se zmiňuje talmudický traktát *Berachot 61b*. Rabi Akiba odevzdal svou čistou duši Všemohoucímu při vyřčení posledního slova vyznání víry: „*Slyš Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin je jediný.*“ Také jeho nejbližší přátelé sdíleli spolu s ním tragický osud. Naše tradice všechny nazývá „deset mučedníků za víru – *asara harugej malchut*“.

Tento den je též úmrtním dnem – jahrzeitem jednoho z mála žáků rabiho Akiby, který přežil období pronásledování, rabiho Šimona bar Jochaje. **Rabi Šimon bar Jochaj** a jeho syn se třináct let skrývali před Římany v jeskyni v galilejské vesnici Pekiin. Dle tradice Hospodin odkryl Šimonu bar Jochajovi mnohá tajemství skrytá v textu Tóry a na jejich základě napsal rabi Šimon knihu *Zohar*, která je považována za základní dílo židovské mystiky. Traduje se, že těsně před smrtí požádal rabi Šimon bar Jochaj své žáky, aby v době, kdy se jeho duše bude radovat na nebesích, i oni se radovali spolu s ní na Zemi. Vyžádal si jejich příslib, že nebudou smutní a nebudou pronášet žádné smuteční proslovy. Dodnes se všichni jeho legendární prosbou řídí. Každoročně, na *Lag be-omer*, se desetitisíce věřících sjíždějí k hoře Mejron (nedaleko Cfatu – Safedu), kde se u místa jeho posledního odpočinku koná tradiční *hilula šel Rašbi*, což je vzpomínková slavnost spojená s modlitbami, ale i lidovým veselím a zažiháním ohňů na památku tohoto velikána Tóry.

Nechť zásluhy rabiho Akiby a jeho žáka, rabiho Šimona bar Jochaje, jsou nám záštitou, pomocí a oporou nejen o *Lag be-omer*, ale i po všechny dny a roky následující.

► Rabin Daniel Mayer

HLEDÁME

pro pražskou soukromou odpolední židovskou školu

BEJT ELEND

učitele(ku) hebrejštiny.

Výuka probíhá 1x týdně od 15 do 17 hodin.
Žáci jsou ve věku 6–16 let. Školní rok zahajujeme v říjnu 2006
po vysokých svátcích.

Nabídky zasílejte na adresu:

Bejt Elend, Mánesova 8, 120 00, Praha 2.
Tel: 603168427 nebo 777611211.

POZOR – ZMĚNA ČÍSLA ÚČTU ČASOPISU MASKIL

Vážení čtenáři, pro úhradu předplatného
časopisu Maskil používejte, prosím, nové číslo účtu:
86-8959560207/0100 a variabilní symbol 88888 (5x8).

Na stejný účet lze zasílat i dobrovolné příspěvky.
Děkujeme všem čtenářům, kteří nás již podpořili.

MUDr. Martin U N G E R zubní ordinace

Kompletní stomatologická péče včetně pevných i snímacích náhrad.
Smlouvy s pojišťovnami – krátké objednací termíny.
Členům pražské ŽO poskytují **slevy** na všechny nadstandardní výkony,
tj. výplně, pevné i snímací náhrady etc.

Tel. 605 253 491

Jindřišská 18, Praha 1



Program Bejt Simcha květen 2006

sobota 27. května od 10 hodin

Ranní bohoslužba

s rabínem Ronaldem Hoffbergem

sobota 27. května od 14 hodin

„Odpoledne s Tórou“ – studijní
a diskusní program k týdenní paraše

PRAVIDELNÉ AKCE

Kabalat Šabat každý pátek od 18 hodin;

pokud je na programu i přednáška,
následuje vždy po skončení bohoslužby,
od 19 hodin

„Odpoledne s Tórou“ (studijní a diskusní
setkání nad týdenní parašou) každou
poslední sobotu v měsíci

HODINY PRO VEŘEJNOST

každý pátek od 16.30 do 18 hodin

Bejt Simcha

Mánesova 8, 120 00 Praha 2

Telefon: 222 251 641, 724 027 929

E-mail: kehila@bejtsimcha.cz

Web: www.bejtsimcha.cz



Bejt Simcha děkuje panu Miloši Kašparovi

za zrestaurování věčného světla, které nyní nově zdobí
naši malou synagogu.

Toto světlo jsme si před několika lety přivezli ze synagogy
v Doudlebech, kterou dnes využívá Církev československá husitská.
Lampička se povalovala na půdě, zcela zrezivělá, některé části chyběly.
Pan Kašpar se z vlastní iniciativy (a na vlastní náklady) ujal její restaurace.
Jeho zásluhou dnes může světlo po dlouhých desetiletích
opět sloužit svému účelu.

ARMÉNSKÉ SLZY DODNES NEOSCHLY... MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O ARMÉNSKÉ GENOCIDĚ

Na začátku dubna se konala v Hlavním sále Senátu Parlamentu ČR mezinárodní konference „ARMÉNSKÁ GENOCIDA“, kterou pořádal senátor Jaromír Štětina společně s Občanským sdružením Armenia club. Záštitu této významné akce poskytl bývalý prezident Václav Havel.

V loňském roce uplynulo devadesát let od vyvraždění takřka 1,5 milionu Arménů, příslušníků nejstaršího křesťanského národa na světě. Tito mírní, bohabojní a civilizovaní lidé, kteří žili v Osmanské říši, byli povražděni tureckou soldateskou přímo podporovanou mladotureckou vládou. Ta, pod záminkou obrany před arménskou špionáží, donutila arménské etnikum v celé Osmanské říši k opuštění svých domovů a odchodu do arabských pouští. Během průběhu deportace bylo použito krutých prostředků, které měly Armény přinutit k přijetí islámu. Ti, kteří odmítli, byli pod dozorem tureckých vojáků a policie odváděni do vytyčených oblastí. Přežila jen nepatrná část. Všichni ostatní se stali oběťmi násilí – mučení, bití, znásilňování, unášení a zabíjení – ze strany tureckých průvodců a kurdských band. Jednalo se o programové vyhlazení národa ze strany turecké vlády.

Ačkoliv se jedná o historicky zcela prokázané genocidium, není dosud ze strany turecké vlády (ani většiny tureckých historiků) vůle tento zločin přiznat a projevit potřebnou lítost. Toto bolestné téma je stále živé a je dnes aktuálnější v turecké snaze získat členství v EU.

Pokusím se ve stručné formě rekapitulovat, co k tomuto tématu řeklni renomovaní odborníci:

Dr. Arman KIRAKOSYAN
náměstek ministra zahraničních věcí
Arménie:

Je zcela nepochybné, že vyvraždění takřka 1,5 milionu arménských mužů, žen a dětí bylo prvou genocidou v moderních dějinách lidstva, genocidou, která předcházela holocaust, běsnění polpotovských band v Kambodži nebo etnické čistky v africké Rwandě.

Tak to také hodnotí několik rezolucí Evropského parlamentu, rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy a uznání této genocidy od mnoha evropských států včetně Austrálie, Kanady, USA a několika zemí Jižní Ameriky. Je smutné, že dosud nenašla turecká vláda dostatek porozumění a politické vůle přiznat historickou pravdu a odpovědnost za tehdejší masakry nevinného civilního obyvatelstva. Je nepochybné, že je zapotřebí silného tlaku celé světové veřejnosti, aby Turecko v této otázce změnilo své odmítavé stanovisko. Přestože existují mezi Tureckem a Arménií určité vztahy, turismus atd., diplomatické vztahy mezi námi nebyly dosud navázány.

JUDr. Ján ČARNOGURSKÝ
slovenský politik:

Slovensko a Arménie jsou sice zeměpisně vzdálené, ale na Slovensku převládají příznivé pocity vůči této zemi. Je zde i určitá povědomost o událostech roku 1915. Zřejmě největší podíl na této informovanosti měl a má román Franze Werfela „Čtyřicet dní Musa daghu“. Návrh uznání genocidy byl předložen poslancem za KDH Františkem Mikloškem v rámci rozpravy o návrhu stanoviska Slovenské republiky k začátku přístupových jednání Evropské unie a Turecka. Usnesením č. 1341 přijal 30. listopadu 2004 slovenský parlament usnesení, kterým uznává genocidu Arménů z roku 1915 a považuje tento čin za zločin proti lidskosti.

prof. Dr. Vahakn DADRIAN
Harvard University, USA:

Arménská genocida, k níž došlo během první světové války, byla první centrálně organizovanou masovou vraždou ve 20. století, o níž existuje řada oficiálních státních záznamů a dokumentů. K nejdůležitějším patří dokumenty pocházející ze státních archivů dvou hlavních velmocí, které byly v tomto válečném období spojenci Otomanské říše, tj. Německa a Rakouska-Uherska. Svou hodnotou a významem je však převyšuje soubor oficiálních

tureckých dokumentů, které se nám dochovaly i přes řadu čistek, k nimž se pachatelé tohoto „masového zločinu“ uchýlili na konci války, kdy už byla jasná jejich vojenská porážka. Tyto dokumenty posloužily jako hlavní důkazy v trestních řízeních, která turecký vojenský tribunál vedl v letech 1919–20.

Tato část dokumentace o arménské genocidě obsahuje i řadu svědectví významných tureckých představitelů, včetně generálů, ministrů vlády, generálních guvernérů jednotlivých provincií, představitelů vládnoucí strany Mladoturků (Ittihad). Všechny tyto dokumenty byly ověřeny představiteli tureckého ministerstva vnitra a nyní tvoří nejsilnější protiargument proti přetrvávajícím tureckým snahám tuto genocidu popřít.

„Za našich dnů byl téměř beze zbytku vyhlazen, vyvražděn, vyhuben jeden z nejstarších a nejvzácnějších národů světa.“ FRANZ WERFEL

Dr. Tessa HOFMANN
Freie Universität Berlin:

Ke klíčovým aspektům genocidy proti arménským obyvatelům Otomanské říše patří: zatčení a likvidace politických a intelektuálních špiček doprovázené odbrojením a potlačením potenciálního ozbrojeného povstání, celonárodní masakry a deportace všech příslušníků tohoto národa, včetně postižených a starých osob do pouštních oblastí Mezopotámie, otrocká práce a vyhlazení celých skupin otrocky pracujících lidí, násilný odsun arménských dětí do muslimských etnických skupin. Vyhlazení trvalo pouhých 18 měsíců a probíhalo ve dvou fázích. Bylo součástí obecnější politiky etnické homogenizace doposud mnohonárodního státu a jeho přetvoření na „moderní“ národní stát.

Dalším problémem jsou traumatizující důsledky popření genocidy jako konečné fáze tohoto zločinu, kterou Elie Wiesel označil jako „druhé zabití“, a o přiznání, které představuje pro oběti, pachatele a jejich potomky jedinou možností, jak dojít k lidu a usmíření.

► **Hilda TCHOBOIAN**
předsedkyně Evropsko-arménské
federace (Francie):

„Když v roce 1987 Evropský parlament prohlásil za jednu z „nutných“ podmínek přistoupení Turecka k Evropě, aby uznalo genocidu Arménů, dal tím Turecku jasný signál. Turecko však naopak mechanismus popírání genocidy posílilo a jeho rétorika byla povýšena na úroveň státní doktríny, jež využívá represivních, politických, diplomatických, právních, hospodářských a sociálních prostředků k prosazení turecké verze historie. Popírání ze strany Turecka rovněž brzdí jeho integraci do Evropy. Od roku 2000 takřka ve všech usneseních Evropského parlamentu, která se týkají dotčené oblasti, se na Turecko apeluje, aby genocidu uznalo.“

O přestávce konference jsem
senátoru Jaromíru Štětinovi
položil několik otázek:

Dnešní akce ukazuje, že se náš senát dokáže zabývat i tématy, která jsou na první pohled neaktuální a mohou se zdát (z hlediska všednodenní politiky) i zbytečná, nepragmatická. Horní komora Parlamentu ČR tak dokazuje, že dovede hrát pozitivní roli nejen v oblasti běžné politické agendy, ale vytváří i širší demokratické milieu s řadou morálních přesahů do domácí i zahraniční politiky. Čím byla tato konference iniciována?

Mluvíte-li o morálce a pragmatismu, pak si myslím, že jde o neoddělitelné věci, protože morálka je svým způsobem velmi pragmatickou kategorií. V naší generaci jsme se dostatečně přesvědčili, že když ze života zmizí morálka, pak to obyčejně skončí špatně zmařením mnoha lidských životů a velkou morální i ekonomickou zkázou. Dělat v senátu morálně pragmatickou politiku není proto v demokracii nic neobvyklého. Jsem přesvědčen, že k dobrým zvykům demokratické společnosti patří, že jejich parlamenty se zabývají také něčím jiným, než jen přípravou zákonů. Ochota našeho senátu vyslovovat se k celé řadě věcí zcela jistě souvisí s tím, že si tento orgán uvědomuje svou roli jakési pojist-

ky demokracie v našem státě. Patřím mezi senátory, kteří silně vnímají ohrožení naší, dosud křehké demokracie, nástupem jakési reanimace komunismu. A právě senát by se měl plnou vahou postavit všem pokusům zvrátit či oklestit demokratický vývoj v naší zemi.

Co se týče této konference samotné, mohl bych říkat, že mě k tomu vedla autopsie, moje osobní zkušenost, protože v Arménii jsem byl jako novinář mnohokrát, zažil jsem tam karabašskou válku jako zpravodaj, ale nebudu se k tomu hlásit. Myslím si, že je povinností každého přemýšlivého člověka zabývat se takovými jevy, jako je genocida Arménů z roku 1915, protože genocidy bohužel pokračují. To, co se děje v Čechensku, je genocida přetažená z 20. do 21. století. Nedávno jsem byl např. ve Rwandě, kde v roce 1994 proběhla velká genocida skoro s tolika oběťmi, kolik jich bylo tehdy v Turecku. V Kilgary jsem byl v Muzeu genocidy a jedna jeho část je věnována událostem v Turecku. Je to velká expozice s úžasnými dokumenty a fotografiemi a moji domorodí průvodci mi říkali, že „arménskou“ část zde mají proto, že tím chtějí vyjádřit názor, že pokud budeme zapomínat na staré genocidy nezabráníme vzniku těch budoucích. V tom mají naprostou pravdu. Možná proto jsem se snažil pomoci zdejší arménské komunitě s přípravou této konference. Tu mravenčí práci dělali oni, ale je pravdou, že jsme toto úsilí rádi zaštitili jménem senátu.

Každá společnost se nerada vrací k temným stránkám své minulosti. Po druhé světové válce docházelo v rámci tzv. divokého odsunu Němců a Maďarů k excesům, které způsobily násilnou smrt tisíců civilistů – dětí, žen a starých lidí. Ani šedesát let po válce není česká společnost připravena tyto činy odsoudit a přiznat pochybení. Můžeme se pak divit, že i turecká veřejnost bagatelizuje takřka sto let staré události a snaží se zpochybnit reálná fakta a počet obětí minimalizovat?

Rozhodně nemůžeme srovnávat dvě různé historické události jen mechanickým výčtem obětí. Myslím si, že ve věci všech těchto masových zločinů musí hrát

roli generační změna. Co se týče našeho postoje k vysídlení Němců, tak to je bolestivé pro mne, možná ještě pro vás, ale už to není bolestivá záležitost pro mého syna, který to považuje za docela normální vyhnání lidí z jejich domovů. Je tu ovšem jedno nebezpečí, že s odstupem doby sílí snaha ty činy proti lidskosti bagatelizovat a falšovat. O to se právě snaží ti mladí náckové. Byl jsem nedávno v Letech, kde si tam neonacistická partaj nemravně přihlívala svojí polívčičku, byli to většinou mladí lidé. Proto je potřeba o těch věcech neustále hovořit a připomínat historickou pravdu. Dnes jdou komunisté také ve stopách neonacistů a vytvářejí si svou obdobu „osvětivské lži“. Komunisté již mají své lži o Jáchymově, gulazích, padesátých letech, „létajících třískách“, snaží se falšovat historii a tvrdit, že jimi způsobená masová utrpení byla zaviněna jen drobným vybočením jednotlivců, nikoliv vinou systému, jehož zločinný, totalitní charakter dodnes v celé šíři odmítají přiznat.

Každý exces, každý zločin se lépe hodnotí s odstupem doby, kdy vášně a emoce ustoupí objektivnímu zkoumání historických faktů. Bylo to tak s nacistickými zločiny v Německu, bolševickými v Rusku a bude to obdobné i v Turecku, kde nová generace evropsky vzdělaných lidí tuto genocidu jistě odsoudí.

Turecko dodnes tuto genocidu nepřiznalo a dosud s Arménií nenavázalo diplomatické styky. Je to důvod k tomu, abychom jeho přijetí do Evropské unie odmítali?

Turecko je dlouholetým a spolehlivým členem NATO s výborně vycvičenou armádou, je to sekulární stát s demokratickým zřízením a o členství v EU usiluje zcela legitimně. Jsem pro jeho členství v EU, jsem si vědom, že některé kritizované turecké postoje mohou být mnohem lépe odstraněny s pomocí velké rodiny evropských států, než když budeme tuto velkou zemi odsouvat do politické periferie. Ani poválečný proces demokratizace v Německu nebyl možný bez aktivní pomoci spojenců a později i dalších evropských zemí. I Turecku je nutno v jeho úsilí o integraci pomoci.

Pokračování příště
► Milan KALINA

VYŠETŘOVÁNÍ JE SKONČENO, ZAPOMEŇTE! ZÁHADNÁ SMRT CHARLESE JORDANA

Jaký by to byl špionážní příběh bez žen? Ani pátrání po příčinách tajemné smrti Charlese Jordana není v tomto smyslu výjimkou a minimálně dvě záhadné ženy se v něm vyskytují. V minulém pokračování seriálu jsme se seznámili s historií několikanásobné agentky Jiřiny Švandové – Hellimanové, která byla aktivní pomocnicí izraelské tajné služby, pracovala pro Egyptány a byla dlouholetou agentkou československé Stb. V reakci na film Martina Šmoka „Otec uprchlíků“, odvysílaný Českou televizí v roce 2003, se jeho autoru přihlásil svědek, jehož informace podstatným způsobem potvrzují Šmokovu verzi o násilné smrti Charlese Jordana. V dnešním, sedmém pokračování našeho seriálu se seznámíme právě s tímto svědectvím.

Svědék, z obav o svou bezpečnost vypovídající anonymně, popsal své dlouholeté přátelství s učitelkou Marií Podlouckou, která bydlela ve Washingtonově ulici v domě, který přímo sousedí s hotelem Esplanade. Svědek si vzpomíná, že před více než třiceti lety mu Podloucká ukazovala, kudy skupinku směřující za Jordanem do hotelu Esplanade vpustila, a zmiňovala česká i arabská jména členů této skupiny. „Vždy mi bylo divné, proč mi tak často o té věci s Jordanem vyprávěla, když evidentně z toho mohla mít problémy,“ říká svědek a pokračuje: „Jediné vysvětlení je, že naše rodina se roku 1964 vystěhovala do Izraele a po roce jsme se vrátili zpět. Možná předpokládala, že tu informaci předám Izraelcům, ale co nemohu posoudit, je to, zda se jednalo o pravdu, nebo cílenou dezinformaci.“

Svědék vypověděl, že Marie Podloucká několikrát popisovala svou účast na Jordano-

vě smrti: od pomoci při vniknutí komanda do hotelu Esplanade až po vytažení omámeného Jordana stejnou cestou zpět.

Nové svědectví by samo o sobě nemohlo být dostatečně průkazné, kdyby se v původním vyšetřovacím spise případu Jordan nenacházel následující záznam:

„Vedle hotelu Esplanade bydlí v domě jistá Podloucká. Podle AG v noci na 17. 8. byla v jejím bytě větší společnost, která tam tropila nepřístojnosti, mezi nimi byli i nějací Arabové. Jde o dům, do kterého je přímo přístup z hotelu Esplanade, a to z pokoje, kde bydlí zástupce egyptské letecké společnosti. I. odbor zjistil, že jde o dva manžele, kteří vyučují v Praze 4 cizím jazykům a kromě toho si přivydělávají jako průvodci a tlumočníci. Vzhledem k tomu, že mají dotyk na cizince, věc si přebrala Stb.“

Tento zápis jednoznačně verifikuje význam informací předaných utajeným svěd-

kem. Zápis totiž mluví o večeru, kdy Jordan z hotelu Esplanade nevysvětlitelně zmizel a žádný přirozený důvod jeho odchodu nebyl zjištěn. Případ si však „převzala Stb“ a jakémkoliv dalším vyšetřování této stopy se v dnes dostupných materiálech nenachází ani slovo. Záchytné body ohledně události popisovaných svědkem je tedy možno hledat pouze ve vyšetřovacím spise kriminální policie, kde si strážmistr beran a kapitán Vrátný zapsali následující poznatek:

„Bylo zjištěno, že v I. patře pokoje č.109 je umístěna kancelář egyptské letecké společnosti, kde úřaduje egyptský státní příslušník, jistý Talaat... Podle názoru zaměstnanců hotelu se jedná o osobu zpravodajsky činnou pro SAR. Dalším šetřením bylo rovněž zjištěno, že z jeho kanceláře lze velmi snadno přes plochou střechu přejít do vedlejšího domu, aniž by v případě nutnosti musel být pozorován. Tato skutečnost je Talaatovi dobře známa z doby, kdy v jeho kanceláři byl ještě hotelový pokoj a host na něm ubytovaný byl vykraden. Při vyšetřování se tehdy Talaat velmi živě zajímal o cestu, kterou zloděj pronikl, a sám si ji také prošel.“

Muž, který by mohl hrát v objasnění smrti Charlese Jordana klíčovou roli, je Ihsan Mohammed Talaat, tehdy mladý egyptský armádní důstojník, který přijel do Prahy ve funkci třetího tajemníka ambasády. V roce 1962 z Prahy odjel, ale o jeho návratu v polovině šedesátých let ve funkci druhého tajemníka ambasády již není v archivu Ministerstva zahraničí ani stopy! Také pozorovací svazek, který si na Talaata po jeho návratu zavedla Stb, již neexistuje. V roce 1988 byl skartován. O Talaatových aktivitách se však nachází dostatek zmínek ve svazku jeho české sekretářky a dlouholeté milenky (agentky Stb s krycím jménem ALICE). V rámci „Úkolování a instruktáže spolupracovnice



Pohled z okna hotelového pokoje v prvním patře, v kterém v šedesátých letech sídlilo zastoupení egyptských aerolinií. Ze snímku je patrné, že přenesení těla omámeného Charlese Jordana do vedlejšího domu č.17, nebyl žádný problém. Dnes již místnost hotelovým hostům neslouží.



V době Jordanova pobytu v Praze byla tak zařízena většina hotelových pokojů. V šedesátých letech minulého století patřil hotel Esplanade k nejlepším hotelům v zemi.

ALICE pro cestu do SAR“ ze dne 11. dubna 1967 se v jejím svazku uvádí, že: „ALICE již byla na školení v ústředí UAA v Káhiře v říjnu 1966. Jelikož je zapojena do akce PAVOUK, v níž je rozpracován reprezentant společnosti UAA v Praze Talaat, je možné, že v souvislosti s kombinací v této akci prováděné v minulém roce může dojít k jejímu kontaktu orgány tajné služby SAR Muchabarat... Jelikož Talaat v rozhovoru s ALICÍ ji nepřímou nabízel spolupráci s orgány Muchabarat proti Izraeli, je jasné, že tuto věc již ohlásil v Káhiře a pravděpodobně dostal za úkol zjistit postoj ALICE k celé věci.“

Další dokumenty ve svazku ALICE bohužel neumožňují udělat si správnou představu, oč tehdy v kombinaci proti Talaatovi, předsta-

viteli egyptské tajné služby, šlo. „PAVOUK“ bylo jméno Talaatova skartovaného svazku, ale agentka ALICE byla na konci padesátých let zapojena také do akce „PAVOUK“, jejíž podstatou bylo monitorování a narušování sionistických a židovských aktivit. Bylo nespornou zásluhou ALICE, že Stb tehdy zlikvidovala část podzemní organizace vybudované Izraelci.

Několik dní po Jordanově smrti, 4. září 1967, byla orgány Stb „uskutečněna schůzka s ALICÍ s cílem zjistit pohyb M. Talaata dne 16. 8. 1967, případně získat poznatky v souvislosti se smrtí Charlese Jordana“. ALICE orgánům sdělila, že se s Jordanem „zřejmě potkala v hotelu Esplanade“ a že „pro odstup času zapoměla Talaatův denní program“.



V rohovém domě Washingtonova 17, sousedícím s hotelem ESPLANADE, žila Marie Podloucká, spolupracovnice Stb s krycím jménem MORAVA.

Žádné doplňující otázky jí položeny nebyly!

Vraťme se však k osobě Marie Podloucké. Zdá se, že neexistuje ani žádný záznam o jejím případném výsledku. Ale pozor! Pod stejným jménem a stejným rokem narození je v registru svazků Stb evidována agentka MORAVA, která byla aktivní v letech 1955-56, aby byla později v sedmdesátých letech pozorována ve svazku nazvaném HRAD. O obsahu těchto svazků však nemáme žádnou informaci, v roce 1988 byly skartovány.

Že Marie Podloucká udržovala styky s Araby, dosvědčuje nejenom záznam kriminální policie o jejím večírku s arabskými studenty v onen inkriminovaný večer, ale i svědectví sousedů z obce Veselíčko na Moravě, kde měla Podloucká chatu. Už první občan, který byl na ulici osloven, spontánně prohlašuje, že „ta teta je už léta po smrti, ale její chata stojí a dobře si vzpomíná, že tam před lety mívala nějaké Araby, rozjezdili zde vojtěšku a pak to museli zaplatit.“

V inkriminované době žila dcera Podloucké již pouze s otcem a veškeré styky s matkou, která „dělala rodině ostudu, kudy chodila“, přerušila. „Těžko se mi to říká, koneckonců to byla moje máma, ale za peníze by udělala cokoli. Ničemu bych se u ní nedivila“, sdělila upřímně.

Na jednom konci záhady Jordanovy smrti je tedy kancelář egyptských aerolinií v hotelu Esplanade, ve které pracuje egyptský zpravodajský důstojník Talaat a jeho česká sekretářka, agentka Stb ALICE. Na druhém konci je byt Marie Podloucké ve vedlejším domě, kterým mělo komando s Jordanovým tělem projít. Možná by stačilo (a v dokumentárním filmu „Otec uprchlíků“ to bylo řečeno), aby dodnes žijící agentka ALICE (JUDr. Jiřina Hellimanová) promluvila o osudném večeru. Učitelka Marie Podloucká mohla zas příběh někomu vyprávět, a ti by si to ještě mohli pamatovat. Podloucká byla stále více závislá na alkoholu a poslední léta svého života se pohybovala v nejlevnějších bufetech, kde loudila od návštěvníků pití. Mohou se samozřejmě objevit i další svědkové, kteří vzhledem k zatvzelenému mlčení žijících agentů a rozsáhlé skartaci dokumentů, mohou být jediným zdrojem dalších informací. Ty by pak mohly definitivně odhalit roušku skrývající pravdu o záhadném úmrtí, kterým případ Charlese Jordana dodnes bezesporu je.

Pokračování příště

► **Text a foto: Milan KALINA**

ODPOVĚDI NA NEJROZŠÍŘENĚJŠÍ MÝTY O PROGRESIVNÍM JUDAISMU

Nedávné jednání Rady FŽO otevřelo po dlouhých letech dveře praktikování progresivního (tzn. reformního, liberálního či rekonstruktivního) judaismu v České republice.

Domníváme se, že obecná informovanost o těchto směrech u nás není příliš dobrá, a rádi bychom v budoucnu přispívali k jejímu prohlubování a také k otevření diskuse na toto téma. Prvním příspěvkem je článek australského rabína Freda Morgana.

Nikdy mne nepřestane udivovat, jak málo toho někteří vědí o progresivním judaismu a progresivní komunitě; o tom, kdo jsme, jaké jsou naše postoje, co je pro nás jako progresivní Židy důležité.

Abych vyvrátil některé mýty o způsobu, jakým nahlížíme a prožíváme své židovství, připravil jsem responsa na osm obvyklých omylů, s nimiž jsme se setkal.

1. Progresivní judaismus není libovolný mix, není to „cokoliv je možné“

Jeden z hlavních rozdílů mezi progresivním a ortodoxním pojetím judaismu spočívá v chápání toho „co od nás Bůh vyžaduje“. Ortodoxie vidí Boha v zásadě jako autora židovského zákona. To znamená, že židovské právo je vyjádřením Boží vůle a jednotlivci se proto musí tomuto zákonu přizpůsobit, ať jsou jeho individuální inklinace a osobní vlastnosti jakékoliv. Ortodoxní odpověď na otázku „co od nás Bůh vyžaduje“ zní, že je nutné podřídit se ve všech záležitostech židovské tradici, přičemž tato tradice je nám tlumočena skrze náboženské autority, rabíny.

Naproti tomu progresivní pohled říká, že v centru Božího zájmu nestojí zákon, ale člověk. Každý z nás je stvořen „be-celem elohim“, k obrazu Božímu. To znamená, že naše individuální vlastnosti, nadání a postoje jsou samy o sobě výrazem Božího aktu stvoření, jsou vrcholnou Boží slávou. V důsledku tohoto pohledu nestaví progresivní judaismus zákon nade vše ostatní. Začíná u člověka a jeho místa ve světě. Progresivní judaismus uznává autonomii každého žida: svobodu každého jednotlivce využít svých, Bohem daných, intelektuálních a duševních schopností k dosažení poznání a přijetí toho, co od něj Bůh očekává.

To nás nutí vést neustálý dialog se světem, stejně jako s židovskou tradicí. Ačkoliv progresivní Židé studují stejnou Tóru a čerpají ze stejné pokladnice tradic a zvyků jako ortodoxní Židé, nedocházíme vždy ke stejným závěrům, ani jako jedinci ani jako komunity. Naše chápání židovských textů a tradic je modulováno naším povědomím o světě jako celku a otevřeností vůči němu a vůči poznání, které vzešlo z nežidovských zdrojů. V očích progresivních Židů je i toto poznání součástí Tóry. Jak učí tradice: „Kdo je moudrý? Ten, který se učí od každého.“

Některým může náboženská různorodost progresivních Židů sugerovat myšlenku, že si každý vybere jen to, co se mu líbí a vytvoří si svůj vlastní libovolný mix. Skutečnost je ovšem taková, že uznáním náboženské diverzity sjednocujeme ty Židy, kte-



Tóra je centrem židovského života kdekoli na světě...

ří se cítí dobře právě tehdy, pokud mohou své židovství prožívat a projevovat rozmanitými způsoby, a pro které pluralismus a rovnost všech lidí představují důležité náboženské hodnoty. Progresivní pojetí silně oslovilo mnohé generace Židů a přineslo užitek jak Židům, tak širšímu světu, v němž žijeme.

Jako progresivní Židé vidíme sami sebe jednak jako zvláštní komunitu s charakteristickými židovskými zvyky, praxí a vírou, a jednak jako součást rozvětvené lidské rodiny, s jejímiž ostatními příslušníky sdílíme obecné pravdy a představy o tom, co existencialisté nazývali „údělem člověka“. Tato vstřícnost a otevřenost podílení se na osudu lidstva nečiní nás a náš náboženský životní styl méně židovským. Prostě to jen

staví naše židovství do širšího kontextu, kam podle našeho chápání toho, co od nás Bůh očekává v tomto multikulturním světě, patří.

Progresivní vyjádření judaismu není „cokoliv je možné“. Naopak, progresivní judaismus od nás očekává, že naše rozhodnutí a chování budou zvažována z mnoha hledisek, z nichž některá vycházejí z židovské tradice a jiná z širšího světa, v němž žijeme, která jsou však všechna podstatná, chceme-li být co nejpřípímnějšími, čestnými a hodnotnými Židy.

2. Progresivní bohoslužby nejsou „jako v kostele“

Progresivní židovské bohoslužby jsou stejně tak židovské jako bohoslužby jiných židovských směrů. Obsahují *šema*, *amidu*, *kadiš*, *alejnu* a ostatní standardní modlitby, které člověk při židovské bohoslužbě očekává, stejně jako čtení Tóry. Nicméně estetika progresivních bohoslužeb se může od ostatních lišit.

Například vzhledem k tomu, že většina (ne všechny) progresivních kongregací používá k modlitbě vedle hebrejštiny i místního jazyka, částečně proto, aby dodala lidem odvahu ke společné modlitbě, jsou progresivní bohoslužby obecně uhlazenější a uspořádanější než v jiných synagogách. Součástí některých progresivních bohoslužeb může být hra na varhany nebo jiné hudební nástroje, s čímž se u ortodoxních bohoslužeb nesetkáme. Samotný způsob zpěvu modliteb se může lišit synagogu od synagogy – některé využívají tradiční nápěvy, jiné čerpají z moderních izraelských melodií, další se spoléhají na sborové skladby z 19. století, vytvořené německými skladateli jako Louis Lewandowsky; a bohoslužba mnohých synagog je směsicí všech těchto prvků.

Jediné, co by na některých těchto liturgiích mohlo připomínat kostelní bohoslužby, je fakt, že podobné prvky se rovněž objevují v kostelech. Tato skutečnost je ovšem nečiní méně židovskými. Neznamena to nic jiného, než že kostely a synagogy si od sebe navzájem vypůjčují, tak jako to vždy dělaly již od doby, kdy se před dvěma tisíci lety naše cesty definitivně rozdělily.



Součástí progresivních bohoslužeb může být hra na varhany nebo jiné hudební nástroje.

Špatné pochopení této skutečnosti je někdy výsledkem historických okolností. Mnozí australští a novozélandští židé přišli ze střední a východní Evropy, kde koncepce synagogy jako *štiblu* byla zvlášť silná a jakákoliv odchylka se zdála divná a bylo na ni nahlíženo jako na *chukat-gojim*, napodobování nežidovských zvyků.

Často je rozhodnutí komunity ve věci estetiky bohoslužby posvěceno odvoláváním se na „obyčej předků“ (*minhag*), pro něj jsou pak zpětně shledávány argumenty v *halachických* pramenech. Tradiční zákaz hry na varhany, zdobení synagog figurativním uměním a nošení určitého typu oděvu jsou takovými případy. Každý z nich má bohatou historii, ať již z hlediska praxe nebo *halachických* ustanovení. Progresivní směry judaismu uznávají v těchto záležitostech různorodost.

Každý má právo na svůj vlastní estetický úsudek. Problémy nastávají ve chvíli, kdy jsou tyto úsudky oděny do teologického hávu: když se místo toho, aby se řeklo „nevychovuje mi to“ nebo „nejsem na to zvyklý“, začne říkat „to není židovské“ nebo „tohle se Bohu nelíbí“.

3. Tóra není obyčejná kniha; pochází od Boha

Židovské chápání Tóry – odkud pochází, jaká je její autorita, jak by ji židé měli studovat a podobně – bylo vždy velmi komplexní. Je to pochopitelné: pro židy je Tóra zcela výjimečnou knihou, a proto na ni nelze beze zbytku aplikovat žádné zkušenosti z jiné četby. Progresivní židé se s tímto pohledem ztotožňují ne méně (a ne více) než židé jiných denominací. Každý jednotlivec může mít svůj vlastní názor na původ Tóry a na její závaznost; ale ať již věří čemukoliv, Tóra je centrem židovského života kdekoli na světě.

Bývalý vrchní rabín britského Commonwealthu, Immanuel Jakobovits, jednou popsal předání Tóry na hoře Sinaj jako mystérium. Již z podstaty jde o unikátní, nadpřirozenou událost a jako taková je za hranicemi naší zkušenosti; nelze ji ani vysvětlit, ani rozumově uchopit. Ti, kteří tvrdí, že rozumí tomu, co se tehdy na Sinaji stalo – například říkají, že Bůh Tóru doslovně nadiktoval Mojžíšovi tak, jako manažer diktuje sekretářce – snižují toto mystérium a z Tóry činí svým způsobem modlu.

Jestli má rabi Jakobovits pravdu, a já věřím, že ano, pak jediné, co můžeme o Tóře prohlásit, je, že „pochází od Boha“; ale nemůžeme říct nic nezpochybnitelného o způsobu, jakým k tomuto zjevení došlo. Toto považují za přesný obraz progresivního pohledu na Tóru. Představitelé progresivního judaismu v minulosti často hovořili o Tóře jako o „progresivním“ nebo pokračujícím zjevení. Tento termín zvolili, protože Tóra závisí na židovské komunitě, která ji čte a reflektuje, aby jí dala význam. Sdělení Tóry je živé pouze tehdy, pokud její text čteme a interpretujeme, což je činnost, kterou se nově zabýváme v každé době. Zdá se mi, že výraz „pokračující zjevení“ docela dobře vystihuje tento nikdy nekončící proces.

4. Progresivní židé neodmítají halachu (židovský zákon)

Progresivní židé vyznávají rabínský judaismus. Stejně jako většina dnešních židů stavíme svůj náboženský život na základech, které položili naši rabínští předchůdci před staletími, a ordinujeme rabíny, abychom jejich učení předávali dál.

V průběhu staletí se objevilo mnoho způsobů, jak vykládat to, co tito dávní rabíni ustanovili. Zejména v moderní době si velmi dobře uvědomujeme různorodost existujících právních systémů a přístupů. Jsme si rovněž vědomi toho, že Tóra obsahuje mnoho různých prvků a žánrů, nejen *halachu*, a že ostatní žánry – zejména vyprávěcí a biografické pasáže se navzájem ovlivňují s texty právní povahy a spoluutvářejí je. Jinými slovy, podle progresivního pohledu židé vytváří *halachu* – svá pravidla pro život – v každé éře znovu. Ve skutečnosti židovské právo nezůstává neměnné, ani nemá pro židy v různých dobách stále stejnou hodnotu.

Bylo by chybou tvrdit, že progresivní židé nepřijímají *halachu*; stejně tak by bylo chybou říct, že ji přijímáme stejným způsobem

a ve stejné míře jako někteří (ne všichni) ortodoxní židé. Bylo by nejspíš mnohem přesnější říct, že progresivní židé uznávají *halachu* a ztotožňují se s obecnými principy, které za zákony stojí, spíše než s detailními předpisy samotnými. Tato koncepce nás někdy nutí pronikat na nová území a pracovat s *halachou* novým způsobem.

Klasickým příkladem je zákaz práce o šabatu. Není pravda, jak se mnozí domnívají, že progresivní židé *halachu* týkající se této záležitosti jednoduše ignorují (mluvím pochopitelně o těch progresivních židech, kteří berou své židovství vážně, stejně jako bych vždy bral v potaz jen ty ortodoxní, kteří k němu přistupují stejně). Připouštíme, že povaha „práce“ a „odpočinku“ se v průběhu doby změnila. V souladu s židovskou tradicí se snažíme posvětit šabat: vytvořit a udržet pocit svatosti sedmého dne. Toto máme na paměti, ovšem mnozí z nás nedefinují „práci“ striktně podle druhů práce, spojených s budováním svatostánku, na nichž založili svou definici rabíni Mišny. Jejich definice zůstává našim výchozím bodem, ale diskuse tím pro nás nekončí.

Spíše doporučujeme lidem v tom, aby si sami definovali práci a odpočinek tak, aby to odpovídalo jejich skutečné životní situaci. Teologický závěr zní, že progresivní židé se spoluúčastní Božího aktu stvoření šabatu jakožto dne, který je pro ně svatým dnem odpočinku a pokoje. Vzhledem k tomu, že různí lidé definují „práci“ různě, jde v praxi hlavně o osobní volbu a o to, jak k ní člověk dospěje. Výsledkem je, že někteří progresivní židé mohou o šabatu okopávat zahrádku, věnovat se společně s rodinou sportovním aktivitám v přírodě nebo jet do synagogy autem proto, aby se mohli pomodlit společně s komunitou.

Pro někoho můžou podobné aktivity znamenat hrozný odklon od tradice a obyčejů našich předků, stejně jako od *halachy*. Ve skutečnosti ale nejsou tak radikální, jak se mohou zdát. Z náboženského hlediska jde vlastně o pokračování debaty o práci a odpočinku, která začala již v Tóře a pokračovala v Mišně. Z progresivního hlediska mohou židé trávit šabat tímto způsobem, aniž by se cítili vinni, že „porušili zákon“, neboť z našeho pohledu jej neporušili.

Pokračování příště.

Rabín Fred Morgan působí v synagoze Temple

Beth Israel v Melbourne, z jejichž časopisu

je text převzat.

► Přeložila Kateřina Weberová

NEMÁTE NÁS RÁDI, BUDE VÁS TO BOLET

FRANCOUZSKÉ NEPOKOJE S Odstupem času – Závěrečná část

Skandál způsobil filosof Alain Finkielkraut, autorita v židovském prostředí, člověk, který se angažoval ve věci etnických čistek v Bosně nebo masakru ve Rwandě a je znám lpěním na republikánských hodnotách. Poprask vyvolal listopadovým interview pro izraelský Haaretz, jež se v zemi překládalo a široce komentovalo. Řekl, že je omyl vysvětlovat autory nepokojů pouze sociálními důvody, ve skutečnosti že jde o etnicko-náboženskou revoltu proti Francii, Francii jakožto evropské zemi s židovsko-křesťanskou tradicí, revoltu lidí, kteří nesnášejí Francii jako republiku. A Židy.

V autorech bouří vidí část mladých potomků Afričanů a Arabů, kteří se zhlédli v islámu, nikoli jako náboženství, ale jako zakotvení své identity. Největší nechuť vůči evropské Francii mají podle něj afričtí a karibští potomci (představují také nejnovější vlnu přistěhovalců). Jeho rozhovor vyzněl velmi pesimisticky: „Nevrátí se klid... jen rutinní násilí.“ Finkielkraut pak čelil vlně

silné kritiky z rasismu, a to včetně z řad některých židovských institucí, bylo na něj podáno několik obvinění, padly výzvy, aby byl bojkotován médii. Řekl hodně natvrdo, co si myslí mnoho lidí z jeho prostředí, dal výraz latentně sdíleným obavám, jež visí ve vzduchu a staly se tak do jisté míry realitou.

Mužem, který se v posledních letech snaží udělat něco nového, vůbec něco udělat, je ministr vnitra Nicolas Sarkozy. Sám dítě maďarských emigrantů, vedle Begaga snad jediný potomek přistěhovalců v současné vládě, zná psychologické aspekty imigrace, žil ovšem a starostoval v tom nejbohatším předměstí Paříže a na levici, jí blízká média a na část sídlištních adolescentů působí jako rudý šátek na býka. Mnoho obyvatel sídlišť, zoufalých

z okolní drsnosti, do něj ale vkládá naděje. Během nepokojů měl podporu 68 procent obyvatel, což je v zemi tradičně rozdělené na levicovou a pravicovou polovinu, kde se ve volbách vítězí těsnou nadpolovičnickou většinou, výjimečná popularita přesahující ideologická dělítka.

Evropský liberální islám

Sarkozy zkouší nabourat inertní tradici: poprvé vůbec inicioval vznik orgánu reprezentujícího muslimy (o němž už kdysi mluvil socialistický ministr P. Joxe), jehož prostřednictvím by bylo možné vést dialog s Maghrebem

veň má ovšem svůj interes, hraje o prezidentství a ví, že bezpečnost je téma, na němž se na pravici vyhrává.

Pozitivní diskriminaci, termín ve Francii dlouho odmítaný jako neslučitelný s republikánským pojetím integrace skrze občana, prosadil před pár lety přes všeobecnou nechuť Institutu politologie, prestižní škola, jež je baštou elit: přijali tam několik studentů z problémových sídlišť, ti se osvědčili. Vzápětí po nepokojích žádal prezident Chirac, aby se tak postupovalo i na dalších prestižních školách. Že nápad ovšem přišel až teď... Socialisté nedávno také navrhli pro přistěhovalce kvóty, což je

novinkou v jejich dosavadním přístupu.

Velkou otázkou je vztah k islámu: stát se donedávna tvářil, jako by jeho existenci netušil (takto přece republikánský model dlouho fungoval). V zemi bylo donedávna jen několik málo mešit, jediná pařížská vznikla ve dvacátých letech 20. století a je spíše muzeem rukodělného mistrovství a kouzelnou kavárnou. Kazatelé, imámové přicházejí většinou ze země Perského zálivu, z reality a mentality na hony



bany, dosud nijak organizovanými (kritizován, že ne všichni Maghrebčané jsou věřící, jak jinak ale definovat tuto skupinu, když žádné etnické vymezení nepřichází v úvahu). Tvrdí, že stát by se měl zajímat o to, co se říká a děje v muslimských modlitebnách, že by měl vychovávat imámy evropského liberálního střihu (kritizován, že chce rozbít jeden ze soklů republikánství, odluku církve od státu). Mluví o pozitivní diskriminaci, jako v USA (kritizován, že tím by vytvořil menšiny, jež Francie nezná a jež vždy odmítala), uvažuje o hlasovacím právu pro přistěhovalce v místních volbách (což už kdysi navrhovali socialisté). Chce změnit systém přistěhovalectví z „trpěného“ na „výběrové“: vybírat podle potřeb Francie, stanovit kvóty jako jiné země. Záro-

vzdálené současné Francii (z celkového počtu dvanácti set imámů údajně třetina nemluví francouzsky), jejich činnost financují rovněž tyto státy, nejvíc Saúdská Arábie, rovněž Maroko, Alžírsko, jež si pak nárokují přímý vliv na život mešit. Víra se často odehrává pokoutně, v nedůstojných prostorách garáží a zadních místnostech obchodů. Starostové v krátkozraké představě, že se vyvarují problémů, a poslušni svého tradičního elektorátu dělali vše, aby nepovolili stavbu nových mešit. Tím se problém jen udržoval v pološeru. V posledních letech se hodně změnilo, zdá se, že hlavními aktéry integrace jsou dnes starostové, vznikly stovky mešit.

Ve Francii se začíná mluvit o tom, že by se stát měl naopak zajímat o to, co se děje v mod- ➤

► litebnách, kdo a co tam hlásá (kázání se odedávna předkládají ke kontrole úřadům), jaké tam proudí finance, zda se tam neverbují mládež do ilegálních buněk, že by islám měl mít právo na důstojnou formu prožitku jako jiná náboženství, že by se měl naopak odehrávat na denním světle. A že chce-li Francie eliminovat bigotnost blízkovýchodních voutsáčů v sandálech, měla by si školit vlastní imámy, vyrůstající z francouzského kontextu a mluvící francouzsky. Že by se mělo napomoci liberální verzi islámu a jeho nově se objevujícím protagonistům. Takové hlasy, byť stále málo početné, je dnes slyšet i z jiných evropských zemí. Sarkozyho atraktivnost spočívá v tom, že jako první francouzský politik (a navíc z pravice, jež byla vůči islámu a přistěhovalectví tradičně odmítavá) tyto myšlenky ventiluje, rozpřádá o nich debatu a dokonce v tomto směru jedná. Je pragmatik. A ví, že naprostá většina francouzských muslimů jsou mírumilovní lidé, a že to malé procento mládeže, jež chodí do mešity, bylo za nepokojů doma. Důležitý moment: v Evropě se dnes všeobecně soudí, že nechce-li vymřít, bude potřebovat milióny přistěhovalců. Francie je opět výjimkou, rodí se tam téměř dvě děti na ženu, počet obyvatel neklesá, země si dokázala najít způsob, jak skloubit moderní život s touhou mít děti.

Otázkou všech otázek Francie i Evropy obecně je, jak zde narozené integrovat. Jak adaptovat děti kdysi nekvalifikovaných dělníků, které si Francie vychovala v konzumním ideálu značek, jež musí každý nosit, a představě, že bez diplomu člověk nic neznamená, aniž by jim byla s to nabídnout práci. A tím sociální výťah a možnost opustit sídliště. Francouzská nezaměstnanost se stále drží 10 procent, na sídlištích dvacet. To byl důvod nedávno (a nešťastnou formou) navrženého zákona o prvním přijímání do práce CPE, jež odmítli manifestanti.

Pro Francii může být současný klid předměstí jen dočasným. Skutečnost, že listopadové nepokoje nevykázaly klasické rysy vzpoury a požadavků, že neměly vůdce, ideologii, finanční centrum, argumentační výbavu, sebe-menší politické zabarvení či vazbu na nějakou politickou sílu, ani krajně levicovou či krajně pravicovou, to vše neznamená, že není čeho se obávat. Tahle „černá energie čiré zloby“, tahle „autistická rozkoš“, jak napsal Bernard-Henri Lévy, se jen tak nevyčerpala, viděli jsme to znovu v dubnu t.r. Spíš je třeba si říct, že to, co předvedla, bylo nové, difúzní, unikalo mezi prsty a těžko se pojmenovává klasickými politologickými termíny. Při nejbližší příležitosti mohou obdobné nepokoje vypuknout znovu,

možná už lépe zorganizované, možná se zapojením nějakých politických skupinek a bojůvek, jaké tu doprovázejí všechny protesty. Tentokrát v listopadu jim ujel vlak, nová forma je zaskočila. Mohla by to být také generálka na něco většího. Nebo rozbuška plíživé guerilly.



Kdysi po násilnostech na lyonském předměstí prohlásil profesor Alain Touraine, sociologická autorita na problémy měst: „Máme jen několik málo let na to něco udělat, jinak nás čekají velké výbuchy městských aglomerací, jaké zažila Amerika.“ To se psal rok 1990 a šlo o jedno předměstí, nepokoje byly vnímány lokálně. V listopadu šlo už o celostátní požár.

V kolektivní paměti Francie má navíc vysokou prestiž revoluce, ta před dvěma stoletími i všechny následující, i dlažební kostky osmašedesátého. U nezanedbatelného počtu televizních diváků měla předměstská mládež pochopení. Cizina a cizí média daleko víc než Francie předkládaly obraz katastrofy.

Nezapomeňme ovšem, že šlo o zapalování předmětů, nikoliv o střety obyvatelstva (jaké se odehrávaly třeba v Británii), nebyl jediný mrtvý ani těžce raněný. Prudkost nepokojů může možná mít i pozitivní dopad, pokud se politické vedení zmobilizuje, přijme tuhle populaci jako stabilní prvek země a nabídne jí integraci. To byl jistě i smysl výrazu „děti republiky“. V průběhu nepokojů přicházely desítky nápadů a iniciativ. Nezapomeňme také, že tahle země je zvyklá na dost silné projevy masového protestu, včetně politicky motivovaného násilí, a že se zatím vždy dokázala oklepat a vstřebat je.

Francie ovšem dnes prochází frustrací a úzkostí před změnami, z nového, má pocit, že si musí bránit dosaženou úroveň, svá „acquis“, bránit se globalizaci, amerikanizaci, sociálnímu dumpingu nových zemí EU. Zároveň obranu snadno pojímá jako demonstrace, plně

bulváry, stávky, dřív než vyjednávání. Viz zcela nedávne odmítnutí pokusu vlády liberalizovat podmínky přijímání do práce, kdy vláda navrhla a v bleskovém řízení v parlamentu prosadila opatření, jež nekonzultovala ani s odbory, ani s představiteli dotčených skupin obyvatel, dokonce nejspíš ani se zaměstnavateli, a který druhá strana zase šmahem odmítla. S listopadovými sídlišti však nemají nic společného. Co druhá a třetí generace přistěhovalců, těch namačkaných na sídlištích, zřejmě potřebuje, je akceptace a seriozně míněná integrace. Jednoduše řečeno, aby je okolí vzalo za své. Na první pohled jsou hořící auta francouzských předměstí jiným světem, než v jakém žijeme v Čechách. Je ale dobré nezapomínat, že soudržnost společnosti není daná automaticky jednou provždy.

*Snímky, které nepotřebují komentář.
Francouzská národní fotbalová mužstva
z let 1952 a 1998. Přetištěno z publikace Les
immigrés et la France XIX – XX siècle, La
documentation Française, Paris 2006 – ©
AFP a Nicholas Tavernier*

► Petr Janyška

IVAN VÁVRA: JAK TO VŮBEC BYLO MOŽNÉ?

DÍL TŘETÍ – LÍSTKY DO VĚTRU – JIRKA ZEIMER

Bylo to takové skoro-pravidlo ve 30. letech: do každé školní třídy o třiceti žácích chodili jeden či dva „kluci židovský“. I říkalo se „mezi náma klucíma“, že „když je jich víc než tři, je to vo hubu, ale když nejní žádněj, stojí to za hovno“.

zbláznění, vyčerpání, do úmoru! Nesportovec byl „smrhou“ a „fujtajblem“. Žádné děvče se ani neohlédlo za mladým klukem, který by nebyl opálený, urostlý, štíhlý, svižného kroku, rovného držení těla – hrudník ven, břicho dovnitř!

Doba prvních trampských osad s vlastnoručně roubenými sruby, doba trampských, opravdu původních a u táboráků vzniklých trampských písní, doba Osvobozeného divadla a Ježkových songů, doba Divadla „D34“ E. F. Buriana, doba fotbalových hvězd Pláničky, Sobotky, Dančička, hokejistů Pepy Malečka, Tožičky, Hromádky, doba básníků Nezvala, Seiferta, doba Karla Čapka. Doba prudkého pohybu, „moderny“, víry v samospasitelnost pojmů „demokracie“ a „Československo“ ve spojení se „sladkou Francií“. A v pozadí toho všeho – Amerika! Země svobody a tempa, úžasné techniky a filmu a aut a letadel a sportu a jazzu a vůbec všeho nejrychlejšího a nejlepšího – no! Sny doby i mládeže naivního...

Co do tohohle všeho Jiříček Zeimer, malý, slabý a paťatý, co chodil v námořnickém oblečku po nábřeží s rodiči na procházku – a ještě se s nimi drží za ruku! Jenže ten „kluk Cajmru“ měl tak zvláštně jímavé čokoládové oči mandlového tvaru – výrazu hebkého, ale uhrančivého. Co v tom klukovi jen může být? I jeho hlas byl sametový, tichý, jakoby věčně omluvný, že je vůbec slyšet. Nevěděli jsme si s ním rady, i když nám už bylo známo, že tenhle kluk už ve třinácti letech kromě češtiny mluví plyně německy, dobře anglicky a francouzsky, v počtech je málem génius a umí přepočítávat dolary na pesos a švýcarské franky i finské marky a ví, jak si stojí dnes akcie General Motors na amsterodamské burze. A co obnáší dnes jeden karát jihofrických diamantů tamtéž. (My jsme zato znali z paměti sestavu F.C. Liverpool.)

Podivný kluk! Jakoby nás všechny duševně, zralostí předčil o dobrých deset, dvanáct let, všechny dohromady! Při tak zvaném „mluvním cvičení“ v hodině češtiny (synonymu hrůzy pro nás všechny – o čem mluvit, jak mluvit a vůbec) nás Jirka ohromil úplně: jemným hláskem pronesl nedlouhý, ale kultivovaný úvod – o mladém Smetanovi a Fredericu Chopinovi, pak use-



K nám do primy na reálném gymnasiu v Křemencově ulici („Křemencárně“) chodil zprvu jenom jeden – žák Jiří Zeimer. Malý, slaboučký, kulatých zad a tenkých nožiček do X – a proto v tělocviku zcela neschopný stoje spatného. Nikdy nesvedl ani kotrmelec; posléze byl pro slabé srdce od tělocviku osvobozen – a to mezi námi, kluky zpitomělými „fodbálem“, hokejem a sportem vůbec.

Nikdo si dnes neumí představit onu přímou posedlost sportem a trampingem, kterou prožívali tehdejší mladí lidé. To nebylo „dívání se“ (televise nebyla!) či poslouchání reportáží v rozhlasu (nedostizný reportér, nedostizný pravím!, Josef Laufer, který jedinečně doprovázel celý devadesátiminutový fotbalový zápas kultivovaným, dramatickým slovem – SÁM! A jak! Mimochodem, taky Žid, tak kam s ním? Musím to napsat?) Ale co: ten sport se musel hrát, hrát, hrát, aktivně a do

(Mimochodem: T. G. Masaryk byl „náma klucíma“ uctíván zejména pro své držení těla a proto, že ještě ve své téměř osmdesátce dokázal „vytáhnout“ stojku s napjatýma nohama, což my jaksi ne).

A děvčatům nevadilo (ba naopak), když se chlapec po „randeti“ omlouval slovy: „Tak já už musím jít, za půl hodiny mám trénink!“

A v neděli se jezdilo ven (o sobotách se pracovalo celý den), ven do přírody, do lesů, luk a k vodě – na kanoích, kajakách, na kolech, pěšky, v levných vláčcích (proslulá byla posázavská dráha „Praha – Paříž – Dobříš“ – za bura tam a zpět) – tisíce a tisíce mladých lidí!

V neděli se soumrakem se vracelo všechno zpět, se spálenými zády, oboleňma nohama, s mozoľy na dlaních – ale provoněno sluncem a štěstím a smíchem a písněmi – tak zase příště, ahoj na neděli!

► dl k „třídímu klavíru“ a zahrál „Plzeňskou polku“ a zejména Chopinovu „Berceuse“ s takovou grácií, tak čistě a citlivě, že jsem podobnou interpretaci slyšel až dlouho po válce při Chopinově festivalu v Mariánských lázních.

Tím se ovšem Jirka vyhoupl na jeden z nejvyšších stupínků hierarchie ve třídě: brali jsme ho všude s sebou jako raritu, vzácného plnokrevníka, kterému náleží veškerá péče i ochrana, a Jirka růžověl tichým štěstím. Vzali jsme ho s sebou i do table-tenisové herny v „Černé růži“ na Příkopech – a tam nás vyděsil nadobro. Nebyli jsme zdaleka špatnými hráči, ale Jirka nás všechny elegantně smetl ze stolu, aniž by ztratil jediný bod. Už tenkrát si osvojl „tužkové držení pátky“ (s nímž po válce drtili Evropu Číňané) a dával míčku tak nezbadaatelné falše a rotace, že jsme proti nim nenacházeli obranu. Jenže: docílil nad kýmkoliv stavu 5:0, omluvil se, neboť jeho srdce bylo slabé a musel si odpočinout. Pak zase oblažil dalšího „nakládačkou“ 5:0 či 5:1.

Jednou se u našeho stolu zastavil neveliký, štíhlý elegantní mladík a chvíli Jirkovu hru se soustředěným zájmem pozoroval. Nám se rozklepala kolena, neboť to nebyl nikdo jiný než Bohumil („Bohoušek“) Váňa, už tenkrát x-násobný mistr světa. Bohumil Váňa byl proslulý svou skromností, zdvořilým úsměvem („The smiling Bobby“, jak ho nazýval americký tisk) a výro-

kem: „Nikdy se na nic nevymlouvej, musíš umět zvítězit, i kdybys hrál vařečkou a na roletě!“ Výzva a přijetí vyzvání bylo aktem oboustranné zdvořilosti až starofrancouzské: mistr světa a Židáček Zeimer! A pak začala palba – gejzír bleskových míčů s nepochopitelnými odskoky, čopy, loby a backspinny až do stavu 5:4 – ovšem pro „Bohouška“, který ale Jirku nikterak nešetřil. Pak se Jirka už zase musel omluvit... Mistr mu uznale potřásl rukou, pohladil po hlavě a pronesl: „Ty kluke sakramentská, s tebou bych asi měl fujtajbl práci!“

Tak pravil Bohumil Váňa, který byl králem světového stolního tenisu až do roku 1948, kdy pro poruchu psychiky musel svého sportu zanechat – ten Bohumil Váňa, který i velmi dobrým soupeřům dával žertem i 18, 19, 20 bodů „napřed“, aby je nakonec přeci jen porazil (a který se v roce 1944 stal prvním manželem mé nynější choti, ale to už je úlet do soukromí).

Ta chvíle v Černé růži byla snad nejšťastnější v Jirkově krátkém životě, poslední průnik slunce ztemnělou oblohou. Protože to už bylo po Mnichově, kdy do naší třídy přišli další a další „kluci židovský“ ze Sudet i ze Slovenska a bylo jich najednou moc, moc a byli hluční, expansivní a i dost agresivní, takže jsme malého Jirku před nimi museli ochraňovat a dávat jim nepokrytě najevo, že Jirka je „náš“ a že je to pro ně „velkej Jirka“, takže pozor!

Nu, a pak už vypukl Protektorát se všemi důsledky, omezeními, příkazy, nařízeními, zákazy, výlukami, vyhláškami a zákony. Ti „kucí židovský“ (což byl výraz kamarádský) mizeli jeden za druhým, do emigrace a bůhví kam: jen Jirka se svým tichým, vážným úsměvem ještě zůstával – kam by také šel? A hrál nám na piano, teď už i swingovou muziku – a jak!

Až přišel i jeho den, kdy se měl s rodiči, každý s kuffíčkem v ruce, dostavit do „Sběrného střediska pro odžidovštění“ („Entjudungs-Erfassungsstelle“) – jak sličný to název! Jenže: toho rána se jeho srdíčko zastavilo – navždy. Nastoupil do transportu jiného, mimo dosah hnědé moci – a tedy jaksi uprchl. Vzal roha. A patrně naboural i německé statistické údaje, tak precísně shromažďované! Jak vidno, dovolovali si Židé skutečně mnoho.

Nicméně byl náš Jirka Prozřetelností odměněn milostí vpravdě mimořádnou: smrtí v pravý čas, což jen málokomu dopřáno jest. Vzhledem k tomu, že nezemřel ani při transportu, ani v Terezíně, ani v jiném lágru, ale jaksi předem – nemohl být zařazen do seznamu obětí holocaustu. A protože umřel normálně, je zbytečné jeho jméno hledat i na zdi Pinkasovy synagogy. Náš kamarád Jirka Zeimer.

► Ilustrace: Lucie Lomová

BEJT PRAHA, ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE A KOSTEL sv. DUCHA

zvou na půlnoční koncert, který se koná dne 8. května 2006 souběžně v Španělské synagoze a v kostele sv. Ducha pod názvem

SVĚTLO POROZUMĚNÍ

Tato kulturní událost propojí výroční den konce druhé světové války se dnem osvobození Prahy v roce 1945. Slavnostní koncert proto začíná hodinu před půlnocí a končí v prvních minutách následujícího dne. Koncert je současně zdůrazněním symboliky místa – jedinečným susedstvím pražské Španělské synagogy a kostela sv. Ducha na Starém městě. Na tomto místě se v Praze symbolicky stýkají dvě nejstarší monoteistické tradice evropského kontinentu. Výrazem této tradice bude „Světlo porozumění“, mohutný reflektor, který bude umístěn na polovině cesty mezi oběma chrámy a jehož paprsky směřující k noční obloze budou symbolizovat lidskou vzájemnost.

NA KONCERTECH VYSTOUPÍ:

Iva Bittová, Marian Varga, Alexander Shonert, Peter Gyori
 Dětský pěvecký sbor VĚTRNÍK (ZŠ Loštice)
 Chránový sbor kostela sv. Ducha

DŮLEŽITÉ INFORMACE O RESTITUČNÍM ŘÍZENÍ K UMĚLECKÝM PŘEDMĚTŮM ODCIZENÝCH BĚHEM II. SVĚTOVÉ VÁLKY PRONÁSLEDOVANÝM SKUPINÁM OBYVATELSTVA

Všem, kterých se to týká:

jménem nizozemské ministryně kultury Medy van der Laan se na vás obrací Velvyslanectví Nizozemského království v Praze v následující záležitosti.

Od roku 2001 probíhá v Nizozemsku rozsáhlé restituční řízení týkající se kulturních předmětů, které jsou součástí takzvané NK sbírky. Tyto předměty byly během druhé světové války odcizeny původním vlastníkům, kteří příslušeli k pronásledované skupině obyvatelstva. Sbíрка čítá 4 217 uměleckých děl, která byla zčásti židovským vlastnictvím. Předměty se dostaly do rukou nizozemského státu jako NK sbírka. Každý, kdo je přesvědčen o svém oprávněném nároku na některé dílo z této sbírky, může v rámci restitučního řízení podat do 4. dubna 2007 žádost o restituci k nizozemskému státu.

Nizozemská vláda rozhodla, že po celém světě bude tato skutečnost oznámena široké veřejnosti s upozorněním na blízké se konající datum pro podávání restitučních žádostí.

V této souvislosti otiskujeme v Maskilu materiál s informacemi o nizozemském restitučním řízení, podávání žádostí k nizozemskému státu a předmětech sbírky.

Blíže informace poskytnete a dotazy zodpoví **Velvyslanectví Nizozemského království v Praze**, Gotthardská 6/27, 160 00 Praha 6 – Bubeneč. Kontaktní osobou je paní **Hilde Jansen**, kulturní atašé, tel. 00420 233 015 200, fax: 00420 233 015 254.

Upozorněte na tuto restituční akci také své příbuzné a přátele v ČR i v zahraničí.

ŽÁDOSTI O RESTITUCE KULTURNÍCH PŘEDMĚTŮ ODCIZENÝCH ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Tyto informace jsou určeny každému, kdo je přesvědčen o svém oprávněném nároku na některé dílo NK sbírky. Níže naleznete údaje o způsobu podávání restitučních žádostí k nizozemskému státu a termínu podání žádostí.

NK sbírka a založení Ekkartovy komise

Od devadesátých let 20. století věnuje jak národní, tak mezinárodní společenství stále větší pozornost utrpení obětí pronásledování za druhé světové války a po ní. Náprava krádeží majetku a porušování práv stojí padesát let po skončení války po celém světě znovu v centru pozornosti. To se týká také uměleckých předmětů, které byly Němci za války zkonfiskovány nebo koupeny a po osvobození navraceny do Holandska, kde se staly součástí královské sbírky, tzv. NK sbírky. Sbíрка byla pojmenována po nadaci Stichting Nederlands Kunstbezit (SNK, Nadace nizozemského uměleckého vlastnictví), která byla po válce pověřena získáním uměleckých předmětů zpět z Německa a jejich návratu k vlastníkům. Sbíрка čítá 4 217 uměleckých předmětů (zčásti představujících židovský majetek), z nichž 1 750 jsou obrazy.

Dne 1. dubna 1999 byla ustanovena komise nazvaná Herkocht Gezocht (původ neznámý) a jejím řízením byl pověřen dr. Ekkart (Ekkartova komise). Předmětem studia komise je původ uměleckých děl NK sbírky. Na základě dílčích doporučení Ekkartovy komise v roce 2001 zvolila vláda flexibilnější restituční postup, nicméně zachovala svůj postoj k právním vyrovnáním případů z doby po druhé světové válce, podle kterého se již rozhodnuté případy znovu neotvírají. V roce 2003 vydala vláda doporučení ve věci obchodníků s uměním.

Založení Restituční komise

Restituční žádosti o navrácení uměleckých předmětů vyžadují velmi pečlivé zpracování. Rozhodnutím ministra školství, kultury a vědy (dále ministr) byla ustanovena 16. listopadu 2001 poradní komise pro restituční žádosti o předměty z II. světové války, tzv. Restituční komise. Založení této komise je přímým výsledkem doporučení Ekkartovy komise.

Restituční komise je poradním orgánem ministra v individuálních žádostech o restituce kulturních předmětů, které nyní spadají pod správu nizozemského státu. Komise může, na žádost ministra, fungovat též jako poradní orgán v restitučních sporech mezi soukromými osobami. Tyto osoby musí žádost předložit ministrovi společně. Spor se musí týkat uměleckých předmětů, které jsou v rukou státu.

Restituční procedura

Restituční procedura probíhá následujícím způsobem. Žádost:

- a) o restituci uměleckého předmětu z NK sbírky,
- b) nebo dvou soukromých osob o doporučení ve sporu o umělecký předmět, který byl v důsledku událostí druhé světové války odcizen svému tehdejšímu majiteli bez jeho souhlasu (majitel příslušel k pronásledované skupině obyvatelstva), musí být předložena ministrovi. Ministr předloží tuto žádost k posouzení Restituční komisi. Žádosti ve věcech, ve kterých již bylo rozhodnuto, mohou být znovu předloženy pouze za podmínky, že jsou k dispozici nové, významné údaje.

Je možné, že vzhledem k věku žadatele nebo jiných osob je žádoucí rychlé vyřešení věci. Na základě žádosti o rychlé vyřízení komise rozhodne o přednostním posouzení dané žádosti.

Posouzení žádosti se zakládá na šetření. Po dokončení šetření předloží komise své doporučení ministrovi, který poté vydá rozhodnutí. Pokud je žádost o restituci schválena, může být uskutečněno faktické předání uměleckého předmětu žadateli.

Žádost o restituci lze zaslat písemně na adresu Ministerstva školství, kultury a vědy:

**Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Staatssecretaris van Cultuur
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
Nederland**

Žádost musí obsahovat tyto údaje:

- kterého uměleckého předmětu nebo předmětů se týká (s uvedením registračního čísla NK sbírky „NK-nummer“);
- osobu, jejímž jménem je žádost podána;
- popis okolností, z kterého vyplývá, že předmět byl odcizen žadateli nebo jeho rodině.

Dále je žádoucí zaslat co možná nejvíce údajů, podle nichž je možno předmět identifikovat, a které dokládají, že byl majetkem žadatele nebo jeho rodiny.

Závěrečná doporučení Ekkartovy komise; termín podání soukromých žádostí

V prosinci 2004 předložila Ekkartova komise svá závěrečná doporučení. Ta představovala závěrečnou kapitolu doporučení z roku 2001 a 2003 předložených nizozemské vládě a týkajících se restitucí předmětů NK sbírky. S předložením těchto doporučení vládě byla komise v prosinci 2004 rozpuštěna.

Stejně jako předchozí usnesení byla i tato závěrečná doporučení komise nizozemskou vládou přijata. Bylo mimo jiné doporučeno, aby od zveřejnění závěrečných doporučení ve státním oběžníku Staatscourant 4. dubna 2005 byla doba na podávání žádostí prodloužena o další dva roky, během nichž bude platit současná rozšířená podoba vládního restitučního postupu. V praxi to znamená, že restituční žádosti mohou být nizozemské vládě předkládány do **4. dubna 2007**. Restituční komise bude fungovat do 4. dubna 2008.

Závěrem

Pro zájemce existuje možnost čerpat informace z archivů, databází a webových stránek Herkomst Gezocht. Tato možnost bude trvat až do konečného termínu pro podávání žádostí.

Restituční žádosti cizích států nebudou předkládány Restituční komisi, nýbrž vyřízeny bilaterálním jednáním s vládou dané země.

Více informací (také v angličtině) je možno nalézt na:

– www.minocw.nl

Všeobecné informace o rozšířeném restitučním postupu ve věci uměleckých předmětů a zakladací rozhodnutí Restituční komise.

– www.restitutiecommissie.nl

Informace týkající se podávání žádostí, včetně posudků, které byly v minulosti předloženy vládě. Zprávy z provedených šetření poskytne komise na požádání.

– www.herkomstgezocht.nl nebo www.originsunknown.org

Informace o umělecké sbírce spravované nizozemským státem a o Ekkartově komisi. Databáze uměleckých předmětů, které jsou součástí NK sbírky.

Bližší informace poskytnete a dotazy zodpoví **Velvyslanectví Nizozemského království v Praze**, Gotthardská 6/27, 160 00 Praha 6 – Bubeneč. Kontaktní osobou je paní **Hilde Jansen**, kulturní atašé, tel. 00420 233 015 200, fax: 00420 233 015 254.

Den Haag, březen 2006

Upozorněte na tuto restituční akci také své příbuzné a přátele v ČR i v zahraničí.

LITERATURA S DAVIDOVOU HVĚZDOU



Právník a politolog

JUDr. Marek Čejka (1975)

navštívil mnohokrát Blízký východ a v letech 2001–02 absolvoval stáž na katedře politologie Hebrejské univerzity v Jeruzalémě. Je autorem úspěšné knihy „Judaismus, politika a Stát Izrael“, v současnosti působí jako asistent Ústavního soudu a přednáší na Masarykově univerzitě v Brně.

Navzdory denní záplavě agenturních informací o problémech Blízkého východu je všeobecná informovanost o historii i současnosti izraelsko-palestinského konfliktu nedostatečná. Do značné míry na tom nese vinu bývalý režim, který z ideologických důvodů izoloval veřejnost od objektivních zpráv z této oblasti. Knižní trh po listopadové revoluci na toto vakuum reagoval převážně překlady zahraničních prací, vlastního, svým způsobem vyčerpávajícího původního

českého díla, jsme se dočkali až vydáním publikace:

Marek Čejka „IZRAEL A PALESTINA – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu.“ Centrum strategických studií, o.s., Brno 2005.

Autor si nemohl vyjít této knihy lépe načasovat. Na knihkupeckých pultech se objevila těsně před palestinskými i izraelskými volbami, pár měsíců poté, co skončila druhá palestinská intifáda a těsně poté, co se Izrael stáhnul za dramatických okolností z Gazy. Kniha je svým způsobem výborně sestavené vádemekum, které čtenáře provede v přehledných kapitolách od vztahu Židů a Arabů před vznikem Státu Izrael, rozebírá konec britského mandátu a vznik Izraele, popisuje léta 1949–1967, léta sedmdesátá, osmdesátá a začátek mírového procesu v letech devadesátých, včetně druhé intifády. Každá z těchto kapitol je členěna na drobnější oddíly, ve kterých je podrobně komentováno to nejpodstatnější.

Velmi cennou částí publikace je závěrečná příloha nesoucí název „Československo, Česká republika a vztahy k Izraeli a Palestině“, kde na malé ploše autor shromáždil to nejdůležitější z našich vzájemných styků. Hodnota knihy je dále umocněna skvělým doprovodným aparátem, který encyklopedicky uvádí seznamy izraelských a palestinských politiků, vojáků, výsledků voleb do Knesetu, slovníček vybraných termínů, bibliografii, seznamy denního tisku, internetových stránek, státních a mezinárodních institucí, univerzit, osad atd. Pečlivý rejstřík na konci knihy je samozřejmostí.

Dlouhodobý nedostatek objektivních informací a rozborů blízkovýchodního konfliktu se projevil různými mýty, které skutečnou podstatu konfliktu mnohdy zamlžují. Jeden z mýtů hovoří o „odvěkém sváru Židů a muslimů“, druhý o „izraelsko-palestinském konfliktu jako ztělesnění střetu dvou civilizací: židovsko-křesťanské západní versus muslimské orientální“. Autor, přestože

v žádném případě nepomíjí náboženské i civilizizační odkazy, dovozuje, že podstatou sváru je územní spor dvou nacionalismů – židovského a arabského. To dokládá množstvím důležitých faktů řazených od přelomu 19. a 20. století až do současnosti.

Knihu by měl mít po ruce především každý, kdo se profesionálně zabývá tímto segmentem současné světové politiky, ale může být vynikající pomůckou každému, koho zajímá současný judaismus, postavení Státu Izrael a blízkovýchodní konflikt an sich.

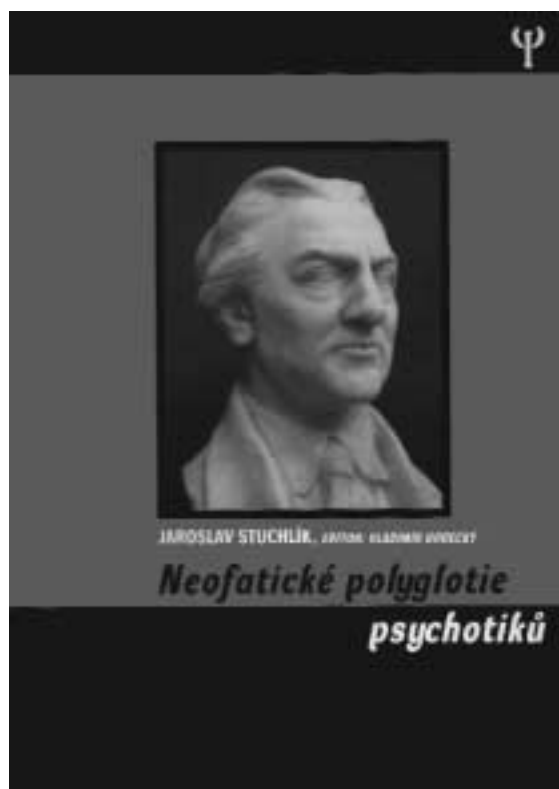
Pod poněkud odstrašujícím názvem „NEOFATICKÉ POLYGLOTIE PSYCHOTIKŮ“ vydal editor Vladimír Borecký fragment studie prof. MUDr. Jaroslava Stuchlíka (1890–1967) zasvěcený jeho slavnému pacientu dr. Janu Lukešovi, který vytvořil šestnáct umělých jazyků (neofází), lokalizovaných na fiktivní planetce Thetis.

Prof. MUDr. Jaroslav Stuchlík

Po maturitě v Kutné Hoře odchází v roce 1909 studovat přírodní vědy a medicínu do Curychu, kde promuje v roce 1914. Po válce nastupuje jako primář psychiatrického odd. státní nemocnice v Košicích, kde působí do roku 1938, kdy je povolán na Ministerstvo zdravotnictví do Prahy. Za protektorátu byl suspendován. Profesorem jmenován v roce 1948. S nástupem komunistické moci v roce 1949 opět suspendován a je mu zakázána publikační činnost, jeho kniha je skartována. K mírné úlevě v jeho postavení došlo v roce 1956. Prof. Stuchlík zemřel v roce 1967.

Jaroslav Stuchlík o případu referoval v odborném tisku a chystal se mu věnovat obsáhlou monografií.

V Stuchlíkově rukopisu se zachovala cenná část zasvěcená obdobným jevům ve světové psychiatrické literatuře a podrobná



analýza osobnosti Jana Lukeše a jeho jazyka Ishi. Lukeš překonal slavnou Helenu Smithovou, pacientku švýcarského psychiatra Théodora Flournoye, která mluvila marfiansky, nejen počtem jazyků, ale i specificky pražským koloritem se zvláštním přízvukem absurdní komiky. Hovoří-li Psalmanaazaar formózštinou a Helena Smithová marfiansky, Lukeš je zcela zastíňoval, když vedle išhovštiny a jejich dialektů rozprávěl tobolsky, barnumsky, stehutsky, ryšovsky, tamirsky, kimbelsky, sumoutsky, lámaně likefsačeleštinou, rifi-rifijštinou, licherštinou a k tomu ještě pasivně ovládal několik mrtvých jazyků planetoidu Thetis. Tímto rozsahem byl Lukeš bližší Tolkienovi s jazyky jeho pohádkově mytologických národů.

Stuchlíkova studie z roku 1967 je doplněna jednak předmluvou

doc. Boreckého, který zasazuje Stuchlíkův tehdejší přístup do kontextu současného bádání v oblasti neofází a glosolálií, jednak dochovanou korespondenci mezi Lukešem (geniálním pacientem) a Stuchlíkem (trpělivým psychoterapeutem), která barvitě ilustruje období komunistické totality padesátých a šedesátých let. Konečně v doslovu se doc. Borecký věnuje komunisty neprávem umlčované a dodnes plně nedocenené osobnosti prof. Stuchlíka, který po studiích v Curychu u prof. Eugena Bleulera u nás jako první již od roku 1915 praktikoval a propagoval psychoanalytickou terapii a prosazoval myšlenky hnutí mentální hygieny. Navzdory totalitním režimům nacismu i komunismu přispěl k udržení kontaktu se světovou psychoterapií a k rozvoji české a slovenské psychoterapie.

Jaroslav Stuchlík „Neofatické polyglotie psychotiků“, edičně připravil, předmluvou a doslovem opatřil Vladimír Borecký, 502 stran, v edici PSYCHÉ vydalo nakladatelství TRITON, Praha, 2006

► Milan KALINA

POMOZME V PÁTRÁNÍ

Hledáme účastníky ilegálních útěků ze Střední Evropy na Blízký východ přes Záhřeb v letech 1939–1941.

Redakce Maskilu obdržela prosbu našeho čtenáře pana ing. Václava Šrámka z Ostrova nad Ohří, člena karlovarské židovské obce, který zpracovává historii válečných útěků přes Záhřeb a prosí o jakékoliv relevantní informace týkající se těchto událostí.

Narodil jsem se v Záhřebu, kde jsem žil až do roku 1946. V letech 1939 až 1941 jsem pomáhal se svým otcem a starším bratrem uprchlíkům z Protektorátu Čechy a Morava, Rakouska a také z Polska v útěku přes Jugoslávii, tedy přes Záhřeb směrem na Bělehrad, Cařihrad a dále na Blízký východ.

Uprchlíkům jsme poskytovali ubytování v Národním domě v Čubičově ul. č. 20, který vlastnila Česká beseda. To vím naprosto přesně, neboť my, čeští skauti, jsme měli klubovnu hned vedle místností, kde byli uprchlíci ubytováni. A také proto, že jsem pro ně kupoval lístky na vlak ze Záhřebu do Bělehradu a občas je

také doprovázel přes město na nádraží. Jména těchto lidí jsem pochopitelně nesměl znát, protože to neodpovídalo pravidlům konspirace. V roce 1941, když byla okupována Jugoslávie a Záhřeb, jsme doklady o převáděných osobách zakopali u jedné z organizátorek těchto transferů, paní Vincevičové. Později jsme měli důvodné podezření, že jsme nejen sledováni, ale také zrazováni konfidentem gestapa. Proto otec s dalšími spolupracovníky tyto dokumenty spálil, aby nepadly do rukou gestapa.

Hlavním organizátorem celé této akce byl prof. Dr. Smetánka, který včas odešel na Blízký východ. Po válce se vrátil a přednášel v Hradci Králové na lékařské univerzitě. Všichni jsme byli přesvědčeni, že Dr. Smetánka po válce tuto činnost i se jmény spolupracovníků sepiše a uvede ve známost. Po únoru 1948 však bylo jasné, že publikace těchto vzpomínek by všechny dostala do podobné pozice, ve které byli stovky a tisíce příslušníků západního odboje.

Před několika lety jsem se o tuto věc začal zajímat ve Vojenském historickém ústavu. By-

lo mi sděleno, že o tom, že se v Národním domě v Záhřebu utečenci soustřeďovali a odesílali dál, vědí naprosto přesně, ale neznají žádná jména. Začal jsem tedy sepisovat své osobní vzpomínky, i to, co jsem věděl od otce. Bohužel mezitím přišla velká povodeň a archivy VHÚ byly zaplaveny a následně zamrazeny. Tím pádem jsou tyto fondy badatelsky nepřístupné. Hledám tedy jakoukoliv jinou, další stopu, která by mě dovedla až k pamětníkovi z řad uprchlíků nebo i jeho potomkům. Styk s nimi by mne velice potěšil a rád bych do této poměrně neznámé historie vnesl více světla.

Jakékoliv informace (i dílčí, kusé zprávy) jsou v tomto pátrání důležité a jsem za ně velmi zavázán. Uvítám samozřejmě i kopie dopisů, dokladů, fotografií a jiných materiálů. Náklady za případné kopírování i poštovné samozřejmě uhradím.

Ing. Václav ŠRÁMEK
ŽO K. Vary, Bezručova 8, P.O.Box 160,
360 01 Karlovy Vary
e-mail: jewishkv@volny.cz

KULTURNÍ PROGRAM KVĚTEN 2006



Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze
 Maiselova 15, 110 00 Praha 1, 3. patro
 tel. 222 325 172, fax 222 318 856, www.jewishmuseum.cz
education@jewishmuseum.cz



Část pořadů byla připravena v rámci projektů „Sto let Židovského muzea – rok s židovskou kulturou“ a „Kultura bez hranic: Židovská kultura je částí evropské identity.“

úterý 2. 5. v 18 hod.

Historie lotyšských Židů – přednáška Rity Bogdanové z lotyšského Státního historického archivu spojená s prezentací její knihy „Lotyšsko. Synagogy a rabíni“ vydané Židovskou obcí Shamir v Rize (anglicky s tlumočením). Vstupné 10 Kč.

středa 3. 5. v 18 hod.

Židovská komunita v Lotyšsku – vernisáž výstavy dokumentující historii židovských obcí Lotyšska doplněná dětskými malbami a kresbami tamějších synagog. Úvodní slovo: rabín Menahems Barkahans ze ŽO Shamir v Rize a ministryně školství a vědy Lotyšska Ina Druviete (lotyšsky tlumočeno do češtiny). Hudební vystoupení: klarinetový kvartet Orchestru Národních ozbrojených sil z Lotyšska. (Občerstvení)

čtvrtek 4. 5. v 18 hod.

Hudba holocaustu – přednáška s hudebními ukázkami hoboisty prof. Susan Eishand z USA o hudbě v koncentračních táborech, ženském orchestru v Osvětimi a Marii Mandl (anglicky s tlumočením). Vstupné 10 Kč.

úterý 9. 5. v 18 hod.

Zdeněk Kopáč a jeho filmy – projekce dokumentárních snímků významného českého režiséra. Pořádá Společnost Franze Kafky. Vstup volný.

čtvrtek 11. 5. v 18 hod.

„Plus mínus“ – prezentace antologie izraelských autorů v překladu studentů a absolventů oboru hebraistiky FF UK. Kniha vychází k narozeninám Doc. PhDr. Jiřiny Šedinové, CSc., vedoucí oboru hebraistiky Ústavu Blízkého Východu a Afriky FF UK. Zahájí PhDr. Miloš Pojar, ředitel VKC ŽMP, večerem provází překladatel Mgr. Jindřich Vacek z nakladatelství Argo. Antologii před-

staví hebraistka Mgr. Lenka Bukovská, ukázky přečte herečka Lenka Termerová, o rozvoji hebraistiky na UK po roce 1989 pohovoří prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc. z FF UK. Účast přijal rovněž velvyslanec Státu Izrael Arie Arazi. (Občerstvení)

pondělí 15. 5. v 18 hod.

„Jewish soul“ – večer s poezií Lawrence Jaffe z Los Angeles, který ve své sbírce zpracovává židovskou tematiku obecně a také otázku židovské diskriminace. O básníkově a o projektu „Básníci za lidská práva“ pohovoří překladatelka Mgr. Jana Jakešová. Úryvky v anglickém originále přečte autor a v českém překladu režisér, producent a herec Peter Serge Butko. Vstupné 10 Kč.

úterý 16. 5. v 18 hod.

„Osvětím“ – přednáška a prezentace českého překladu knihy historiků Roberta Jana van Pelta a Deborah Dworkové z USA. Kniha o historii Osvětimi od XIII. do XX. století vydalo nakladatelství Argo v roce 2006. Večer moderuje Petr Brod. Vstupné 10 Kč.

úterý 23. 5. v 18 hod.

Sigmund Freud (zamyšlení nad psychoanalýzou a jejím tvůrcem).

Přednáška Doc. PhDr. Jiřího Kocourka, Ph.D., ředitele Institutu aplikované psychoanalýzy, ke 150. výročí Freudova narození. Vstupné 10 Kč.

středa 24. 5. v 18 hod.

„Neztratit víru v člověka. Protektorát očima židovských dětí“ – beseda s těmi, jejichž osudy jsou obsahem nové putovní výstavy VKC ŽMP. Besedy se zúčastní Růžena Blechová, Eva Erbenová, Helga Hošková, Alice Klímová, Chava Pressburger, Martin Glas a Pavel Werner. Večerem provází Mgr. Marie Zahradníková z VKC ŽMP. Vstupné 10 Kč.

čtvrtek 25. 5. v 18 hod.

Nejmenší připomínka Tvého bytí... (Třicet let exilu: 1974–2004) – večer poezie české židovské básničky Bronislavy Volkové žijící v USA, kde přednáší bohemistiku na Indiana University. Úvodní slovo a rozhovor s autorkou: PhDr. Vladimír Novotný, PhD. z katedry bohemistiky Západočeské univerzity v Plzni, hudební intermezza: Dagmar Zárubová (housle) a Božena Kynychová (klavír). Součástí večera bude projekce autorčiných koláží a ukávek z multimediálních představení. Nové retrospektivní CD s výběrem z devíti knih vychází současně v české a anglické verzi a bude možno je zakoupit na místě. Vstupné 10 Kč.

pondělí 29. 5. v 18 hod.

Návrat Mr. Bochera – pražská klezmerová skupina Trombenik hraje písně ze svého CD. Kapela užívá jazzových, latinsko-amerických a balkánských hudebních prvků. Josef Vondráček – zpěv, klarinet, Vojta Pošmourný – housle, Radek Rýda – banjo a Karel Bělohorský – kontrabas. Vstupné 50 Kč.

středa 31. 5. v 18 hod.

Židovský humor – diskusní pořad moderovaný Petrem Brodem. Účastníci diskuse: Eduard Světlík, autor Velké knihy židovských anekdot, Petr Novotný, bavič a podnikatel, a Ivan Kraus, spisovatel. Vstupné 10 Kč.

Sál je přístupný vždy 20 minut před zahájením programu a 15 minut po zahájení není povolen vstup do Vzdělávacího a kulturního centra.

Výstavy

„Kámen, který mluví“ – výstava litografií, maleb a kreseb Míro Pograna (do 28. 4. 2006)

Otevřeno: Po–Čt 10–16 h.,

Pá 10–15 h.)

Židovská obec Praha zve:

úterý 9. května v 18.30	Dětská opera Brundibár v provedení Dismanova rozhlasového dětského souboru
čtvrtek 11. května v 15.30	KÁVA O ČTVRTÉ: Když se řekne anglický humor, tak k němu rozhodně patří PETR NÁROŽNÝ (uvádí Honza Neubauer)
úterý 16. května	LAG BEOMEROVÝ OHEŇ – Pořádá Česká unie židovské mládeže spolu s rabi- nátem (bude upřesněno)
čtvrtek 18. května v 17.30	Podvečer s Yvonne Přenosilovou – Rande s Lídou Rakušanovou aneb Jak jsme „štvali“ ke svobodě – vstupné 10 Kč.
Středa 24. května v 15.30	KÁVA O ČTVRTÉ – MAREK EBEN: „Moji rodiče byli jedno z největších štěstí, jaké mne v životě potkalo“ (uvádí Honza Neubauer)

STUDIUM, VZDĚLÁNÍ A ZKUŠENOSTI V IZRAELI PROJEKT MASA 2006 (STIPENDIA NA STUDIJNÍ POBYTY)

Židovská agentura ve spolupráci se Státem Izrael vytvořila nový projekt „MASA“. Jedná se o dlouhodobé vzdělávací a pobyty v Izraeli.

Tento projekt má podpořit vztah mezi studenty v diaspoře a Izraelem a umožnit studentům další profesionální i osobní rozvoj. „MASA“ je projekt pro mládež ve věku 18–30 let. Uchazeč si má možnost vybrat z celé škály projektů a programů, které vždy obsahují několik „studijních komponentů“. Rozhodně se nejedná jen o studium na náboženských školách a institucích (momentálně je na výběr z více jak 150 programů, včetně většiny izraelských univerzit). MASA není „alija program“ (vystěhování do Izraele), účastníci se naopak mají vrátit po skončení progra-

mu zpět do zemí odkud přijeli, obohaceni novou zkušeností a řadou znalostí, ale i kontaktů, a tak pomoci i svým komunitám. Židovská agentura podporuje toto studium stipendiem (až 10 000 USD na rok), které závisí na příjmech rodiny účastníka, ceně samotného studia v Izraeli a dalších faktorech. Toto stipendium nepokrývá celou výši nákladů, ale často pokrývá většinu nákladů.

MASA je unikátní příležitostí pro všechny, kteří hledají vzdělání, zkušenosti, nebo zážitky.

Uvádíme několik programů pro příklad: Semestr/ One year program (Haifa University), Global Low Program (Haifa University), Master in Art program (Ben Gurion University), B.A. in Middle Eastern

Studies (Tel Aviv University), Cinema Studies (Sapir Academic College), The Arad Arts Project (The WUJS Institute in Arad), Tikut Olam in Tel Aviv (Bina Center for Jewish Identity and Hebrew Culture), Pardes Year Program (The Pardes Institute of Jewish Studies) a více jak 100 dalších...

Více informací, přihlášky a další dokumenty je možné získat na www.sochnut.cz, nebo www.masaisrael.org, případně nás, prosím, kontaktujte na adrese:

Daniel Kolský – koordinátor projektu MASA v České republice
Židovská agentura v ČR, Jáchymova 3, Praha 1, 110 00
T: 224 810 099, 224 810 110, F: 224 810 118, M: 776 176 417

ŽIDOVSKÉ MUZEUM POLSKÝ INSTITUT V PRAZE, STÁTNÍ GALERIE UMĚNÍ V SOPOTECH A GALERIE MILLENIUM

si Vás dovoluují pozvat na výstavu

V labyrintu Bruna Schulze

Originální kresby a kopie grafik

Otevřeno od 10. 5. 2006 do 11. 6. 2006 v Galerii Millennium, Tržiště 5, Praha 1
denně kromě pondělí od 12 – 18 hodin.

Výstava se koná v rámci ROKU S ŽIDOVSKOU KULTUROU.

CHASIDISMUS, HASKALA, REFORMA

Seriál o myšlenkových proudech, které formovaly současný obraz judaismu

Sára Bat Tovím – bezdomovec

O mužích toho bylo v mých článkučích řečeno celkem dost. Netvrdím, že dostatečně, ale přesto bychom měli opět zmínit významné ženy. A to vskutku není lehké.

V prostředí, kde muž celé dny studuje, píše, modlí se a spí, opravdu není pro ženu lehké rodit, kojít, vařit, prát, vychovávat děti, uklízet, starat se o manžela, být mu milenkou a ještě studovat a psát.

Inu, po židovských ženách mnoho psaného nezbylo. Ale přesto něco málo, o to více vzácného a zajímavého, nalázáme v literatuře žen, kterým se obecně říkalo fircogerin.

Tyto vzácné ženy uměly číst a psát, ne-li hebrejsky, alespoň tajč nebo jidiš. Komponovaly modlitby a požehnání typicky ženského charakteru, týkající se těhotenství, porodů, manželství, dětí a manželů. V Praze byly dokonce tiskařkami. Některé psaly mravokárné knihy či rady ženám.

Opusťme však pro tentokrát Střední Evropu a zaměřme se na chasidující východ. Původně velmi revoluční, tradicionalisty zamítané hnutí se rapidně šířilo lidovými vrstvami. Přes prostý, nevzdělaný, většinou negramotný lid však dosáhlo až k židovské inteligenci.

Pro svůj emotivní náboj a přívětivý postoj k ženám byl chasidismus mezi ženami velmi rozšířen ať již veřejně, či tajně.

Tak chasidská fircogerin komponovala modlitby, které se neobracely k Bohu našich otců Abrahama, Jicchaka a Jákoba, nýbrž k Bohu našich matek.

Později tuto chasidskou referenci na pramáteře přejali reformní, liberální a rekonstruktivní. A tak se modlitby obracely k Sáře, Rebece a Lee. Zajímavé je, jak chasidské ženy vesele vypustily obě služebné Rebeky a Ley, které daly Jákovovi celkem slušný počet synků, čili jsou matkami několika israelských kmenů. Ani moderní směry tyto zasloužilé matky nezmiňují. Asi dobře vědí, že se nejednalo o Židovky a ouha, co s tím? Inu ráda zlobím.

Víme tak jistě, že Rebeka a Lea byly Židovkami? Vždyť tatíkovi Lábánovi sekly modly, které je měly chránit, neboť o Bohu Jaakova toho moc nevěděly, a jak z jejich chování vyplývá, jejich bohem nebyl.

Tak, teď jsem jistě mnohé našťvala, což je zdravé, rozproudí to krev, okyslíčí mozek a hned to lépe myslí.

Vraťme se však k velmi citlivé a zájímavé fircogerin, Sáře Bat Tovím.

Sára se k Bohu obracela ráda s připomínkou Chany. Chana byla první biblickou ženou, která se osobně obrátila na Boha se svými požadavky (Sam I 1: 9-16).

Pakliže Bůh zrovna Sáře Bat Tovím nenaslouchal, pramáti či Chana jistě ano. A také se jistě u Boha přimluvily. Nepřipomíná vám to katolíky?

Sára Bat Tovím sepsala mravoučný pamflet, obsahující též modlitby novoluní, který se žel nezachoval, s názvem Tři brány – Šloša šearim. O branách říká toto: „První brána stojí na třech micvot, které my ženy musíme dodržovat: spálit kousek chaly, ženskou očistu – nida a zapalování světel. Druhá brána obsahuje modlitbu na Roš ha-šana a třetí modlitbu pro dny pokání.“

Zde Sára opět připomíná Chanu, složme si písmena. CHAla, Nida, Hadlakat nerot. Nezapomeňme, že v hebrejštině se A na konci slova píše pomocí písmene Hej.

Šloša šearim byla ve své době velmi populární publikace, znovu a znovu tištěná i po Sářině smrti.

Sára byla bezdomovec. Proč, nevíme. Sama své neštěstí považovala za boží trest, neboť údajně často mluvila a hlučela v synagoze, když byla mladá:

„S pomocí věčně živého Boha píši tyto nové modlitby s velkou láskou, velkým strachem a třesem. Bůh by měl mít velké slitování se mnou i s celým Israelem. Neměla bych být bezdomovcem na dlouho pro Jeho spravedlnost a pro naše pramáti Sáru, Rebečku, Rachel a Leu. Moje milovaná pramáti

Lea by měla za mne orodovat. To, že jsem bezdomovec, by měla být oběť za mé hříchy. Všemocný Bůh, budiž požehmán, by mi měl odpustit, že jsem mluvívala v synagoze během bohoslužby, když jsem byla mladá.

Chana představuje tyto tři micvot: chala, nida a rozsvěcení světel (Šabatu a svátků). Budete-li naplňovat tyto tři příkazy, nebudete nikdy strádat. Za starých dnů kohen obětoval první plody, levita odevzdával desátek na milodary a chudý odevzdal méně. Po zažehnutí světel dodávám tyto modlitby: Moje micva rozsvícení světel budiž přijmuta, jako rozsvícení světla v Chrámu Veleknězem.

A moje speciální modlitba pro rozsvícení světla na Jom kipur zní takto: Všemocný Bože, prosím, buď Bohem slitováním. Přijmi mé modlitby při rozsvícení světla. Necht je tvou vůlí, abychom byli zapsáni k dobrému a abychom přispěli k obnovení Israele a Chrámu.“

Sára o sobě píše ve své poslední vůli, jako o velmi známé ženě, dceři učence, rabína znalého v Tóře Mordekaje, který je synem rabína Izáka svaté komunity v Satanově (vsutku vypečené jméno polského městečka). Věhlas rabínů ze Satanova se rozšířil daleko za hranice Polska. Proč žena z úctyhodných kruhů, spisovatelka a myslitelka žila jako tulák a bezdomovec je záhadou. Proč jí její svatá komunita nepomohla, také není známo. A hlavně proč jí její díla nezajistila řádnou obživu, je také podivné.

Když tak chodím Prahou a potkávám mnohé bezdomovce, uvědomuji si, že si mnozí tuto podivnou pouť vybrali. Ne každý z nich je alkoholik či jiný závislák. Ne každý má mozek proděravěný nikotinem či prášky. Jistě se mezi nimi skrývá mudrc i filozof, zatímco mezi námi, spouštěnými občany, je spousta vypitých a prokouřených mozků bez budoucnosti, bez čehokoliv, co by po sobě zanechaly. Bez příspěvní k obnově Israele a Chrámu, byt se jedná o chrám v našich duších.

A tak ať je památka tulačky bez domova Sáry Bat Tovím zachována.

► Sylvie WITTMANNOVÁ